

Pouka za učitelje 3, 2024.

Jevanđelje po Marku

1. biblijska doktrina **Početak Jevanđelja**

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Marko 1,1

Središte proučavanja: Marko 1

Uvod: U prvom stihu Jevanđelja, Marko sažima temu ne samo uvodnog poglavlja već i čitavog izveštaja: „Jevanđelje Isusa Hrista.“ U veku u kome su ljudi često bili privučeni „jevanđeljem drugačijim nego što primiste“ (Galatima 1,9), Marko započinje svoj izveštaj ovom uzvišenom uvodnom izjavom da bi naglasio suštinu hrišćanske vere: radosnu vest o Isusu Hristu. Isus je otkrio jevanđelje ne samo onima koji su bili obnovljeni Njegovim isceljujućim dodirom, već i raznolikoj verskoj zajednici koja je trebalo da poveruje u to jevanđelje. Iz Markovog ugla sagledavanja, Isus *je*, u suštini, jevanđelje.

Teme: U lekciji za ovu sedmicu razmotrićemo dva elementa prvog stiha Jevanđelja po Marku: izraz „jevanđelje Isusa Hrista“, i potom, konkretnije, samo ime „Isus Hristos“.

1. „Jevanđelje Isusa Hrista“. Prema Marku, jevanđelje, ili *euangeliou*, jeste Božja radosna vest, utemeljena na Svetom pismu, objavljena od strane Hrista u sinagogama, i otkrivena u Njegovoj zemaljskoj službi. Kao takva, Božja radosna vest je takođe, uistinu, Isusova radosna vest.
2. „Isus Hristos“. Marko prikazuje Isusa u mnogim aspektima Njegove službe. Isus je Božji Sin i Svetac. Na Njega se takođe upućuje kao na velikog učitelja i govornika, kao i saosećajnog iscelitelja, u Galileji i šire.

DRUGI DEO: KOMENTAR

„Početak...“

Svako od četiri novozavetna Jevanđelja započinje upućivanjem na „početak“ Isusa Hrista. Jevanđelje po Mateju počinje poreklom Isusovih predaka, konkretno Njegovim ljudskim rodoslovom, kao „sin Davidov, sin Avramov“ (Matej 1,1). Luka u uvodu svog evanđeoskog izveštaja otkriva da ono počinje od „početka“ Isusove javne službe, prema kazivanju očevidaca (Luka 1,2). Jovanov „početak“ je poseban, jer se odnosi na vreme pre ljudske istorije, vreme pre „početka“ samog postanja. Jovanov „početak“ vraća se na večnost Isusa Hrista: „U početku bješe Riječ.“ (Jovan 1,1) Nasuprot tome, Marko počinje svoj izveštaj rečima „početak jevanđelja Isusa Hrista“ (Marko 1,1). Odnosno, Marko ima nameru da kazuje jevanđelje Isusa Hrista od samog početka.

Marko započinje svoje Jevanđelje izjavom koja sažima temu njegovog Jevanđelja: „Početak jevanđelja Isusa Hrista, Sina Božijega.“ (Marko 1,1) U ovoj rečenici dve glavne reči ili izraza koje ćemo detaljnije razmotriti jesu „jevanđelje“ i „Isus Hristos“.

„Jevanđelje Isusa Hrista“

Izuzev Marka, nijedan drugi pisac jevanđelja ne koristi izraz „jevanđelje Isusa Hrista“ (*euangeliou Iēsou*) (Marko 1,1) u svojim spisima. Ovaj izraz pronalazimo samo u Jevanđelju po Marku. On nam govori da Isus i Njegovo jevanđelje sačinjavaju središte, suštinu Markovog narativa.

Prema tome, biće dobro ukoliko proučavanje Jevanđelja po Marku započnemo pitanjem: Šta je jevanđelje? Na osnovu proučavanja leksikografije zapažamo da grčki izraz *euangelion*, koji se obično prevodi kao „jevanđelje“, ima više od jednog značenja. *Euangelion* upućuje na „Božju radosnu vest datu ljudima, radosnu vest kao objavu“. Takođe se odnosi na „knjigu koja se bavi Isusovim životom i učenjem, evanđeoskim izveštajem“. Izraz *euangelion* takođe je povezan sa „pojednostima koje se odnose na Isusov život i Njegovu službu, radosnom vešću o Isusu“ (William Arndt, F. W. Gingrich, Frederick W. Danker, eds., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature* [Chicago: University of Chicago Press, 2000], p. 403). Imajući ove definicije na umu, možemo smatrati da Marko koristi izraz „jevanđelje“ da opiše Isusova dela milosti u toku svoje službe, kao i da označi ideju samog jevanđelja kao „radosne vesti“ od Boga.

Isusova dela kao jevanđelje

Marko predstavlja „jevanđelje Isusa Hrista“ u kontekstu Isusovog delovanja u korist ljudskog roda. Dakle, od početka svog jevanđelja, Marko prikazuje radosnu vest kakvu zapažamo u Isusovom učenju i propovedanju (Marko 1,22.39), u Njegovoj vlasti nad nečistim duhovima (Marko 1,27), i u Njegovim različitim delima isceljenja. Ova dela izlečenja obuhvataju isceljenje tašte Simona Petra (Marko 1,30.31) i mnogih koji su bolovali od različitih bolesti (Marko 1,32.34.40-42).

Dok proučavamo Jevanđelja, zapažamo da Jovan započinje svoje Jevanđelje prepostojanjem Logosa i potvrdoma ko je Isus, kako ih je izneo Jovan Krstitelj. Matej i Luka posvećuju veliki odeljak ljudskom poreklu Isusa i Njegovim ranim godinama na zemlji. Međutim, Marko, od samog početka, predstavlja Isusa kao Onoga koji deluje. Isusova dela su u središtu Markovog narativa. Prema tome, Markov izveštaj je jevanđelje u pokretu.

Jevanđelje kao „Radosna vest“ koju treba propovedati

Jevanđelje po Marku takođe je utemeljeno na Božjoj reči, naročito na Njegovom otkrivenju. Odmah nakon izjave u prvom stihu, „početak jevanđelja Isusa Hrista“, Marko navodi starozavetne tekstove, uključujući izabrane stihove iz Knjige proroka Isaije (Marko 1,2.3), sa aluzijom na 70 sedmica iz Knjige proroka Danila (Marko 1,15, uporediti: Danilo 9,24-27). Ovde jasno možemo videti jevanđelje kao sadržaj, kao radosnu „vest“ ili vesti. Marko definiše ovu vest kao „jevanđelje o carstvu Božjem“ (Marko 1,14). Prema tome, radosna vest je božanska objava čovečanstvu.

Ukratko rečeno, Marko nagoveštava da su jevanđelje i Božja reč i Isusova dela učinjena u toku Njegove zemaljske službe.

„Isus Hristos“

Još jedna ključna grupa reči na početku Jevanđelja po Marku je „Isus Hristos“. Kako Marko prikazuje Isusa?

U toku svog izveštaja, Marko opisuje Isusa kao „Sina Božjega“ (Marko 1,1), „Sina Čovečijeg“ (Marko 9,31) i „Sina Davidovog“ (Marko 10,47). Između ova tri identiteta, Isusove božanske kvalifikacije su prikazane na početku Jevanđelja po Marku.

Isus kao Božji Sin

Prilikom utelovljenja, Isus, večni Sin, preuzeo je na Sebe ulogu Otkupitelja svojim pokoravanjem vlasti Boga Oca (Marko 1,11), dobrovoljno se potčinjavajući Očevom vođstvu i upravi Svetog Duha (Marko 1,10.11). U Markovom upućivanju na Isusa kao na Sina Čovečijeg, vidimo upućivanje na 7. poglavlje Knjige proroka Danila. Pripisujući identitet i titulu Sina Čovečijeg Isusu Hristu, Marko potvrđuje da

Božje carstvo (Danilo 7,14.27) pripada Isusu, i da je ovo carstvo – u Markovo vreme – blizu (Marko 1,15).

Marko opširno opisuje Isusova dela kao ljudskog bića, ali ne pre nego što Ga je prvo prikazao kao božansko biće.

Isus kao Svetac

Uporedo sa idejom o Isusu kao božanskom biću, Marko takođe prikazuje Isusa Hrista kao „Sveca Božjeg“ (Marko 1,24). Ovaj opis može biti aluzija na 6. poglavlje Knjige proroka Isaije, u kome je Gospod prikazan kao svet (Isaija 6,3). Izrazu *sveti* nebeska bića su davala prvenstvo kada su ukazivala na Gospoda. U jevanđelju po Marku čak i demoni prepoznaju Isusa kao Sveca (*ho hagios*) (Marko 1,24); odnosno, oni prepoznaju Isusa kao čistog (Danker, et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, p. 11). Čistota je suština Božjeg bića. Prema tome, demoni ili nečisti duhovi ne mogu da stoje pred Njim. Štaviše, oni priznaju da će biti uništeni u Njegovom prisustvu (Marko 1,24).

Isus kao Učitelj i Propovednik

Marko takođe prikazuje Isusa kao Velikog Učitelja i Propovednika. Isus lično ističe ove aspekte svoje službe kao razlog svog prvog dolaska: „Da i tamo propovijedam, jer sam Ja za to došao.“ (Marko 1,38) Čini se da je omiljeno mesto za poučavanje/propovedanje u tim danima bilo unutar sinagoge. Ovo mesto je spomenuto četiri puta u prvom poglavlju Jevanđelja po Marku (Marko 1,21.23.29.39). Isusovo poučavanje i propovedanje imali su božanski pečat, bili su ukorenjeni u otkrivenju, koje je nastojao da učini relevantnim i značajnim svojim slušaocima, govoreći: „Iziđe vrijeme i približi se carstvo Božije.“ (Marko 1,15) Nakon događaja u sinagogi kada je Isus isterao nečistog duha iz čoveka, „uplašite se svi tako da pitahu jedan drugoga govoreći: Šta je ovo, i kakva je ovo nauka nova, da s vlasti i duhovima nečistijem zapovijeda, i slušaju Ga?“ (Marko 1,27)

Iako Marko kazuje da Isus nije poučavao ili propovedao kao književnici (Marko 1,22), Njegova poruka je u suštini bila u skladu sa porukom koju je Jovan Krstitelj propovedao. Jovan je objavljivao vest o pokajanju (Marko 1,4), a Isus je isto tako propovedao vest o pokajanju i pozivao svoje slušaoce da poveruju u nju i prihvate je (Marko 1,14.15).

Iako je često posećivao sinagage u gradovima da bi propovedao, Isus nije bio ograničen ni na jedan grad, kao što je Kapernaum (Marko 1,21), koga su takođe zvali „Isusov grad“. On je bio putujući govornik. Kao takav „propovijeda po zbornicama njihovijem po svoj Galileji“ (Marko 1,39).

Isus kao Iscelitelj

Kao što smo upravo primetili, Isusova služba, kakva je prikazana u prvom poglavlju Jevanđelja po Marku, nije povezana sa posebnim gradom. Niti je povezana sa posebnim mestom, kao što je sinagoga. Prema tome, Marko prikazuje Isusa „kako hoda pokraj mora“ Galilejskog (Marko 1,16). Marko nam takođe govori da Isus ide u dom Simona i Andrije (Marko 1,29). On odlazi na usamljeno mesto (Marko 1,35). Njegova služba doseže sva područja Galileje i okolne krajeve (Marko 1,28), uključujući i nenaseljene oblasti (Marko 1,45). On aktivno nastoji da dosegne ljude tamo gde se nalaze. Pored aktivne službe u poučavanju i propovedanju, Isus je bio veoma aktivan u pružanju isceljenja napaćenim dušama. Isusova misija obuhvatala je celokupno obnavljanje ljudskog bića. On je izlečio čoveka koga je nečisti duh bacio u grč (Marko 1,23-26). On je iscelio Simonovu taštu, koja je ležala u groznici (Marko 1,30.31). Isus je oslobodio i iscelio opsednute nečistim duhovima (Marko 1,32-34.39). On nije bio ravnodušan prema jadnom stanju gubavog čoveka koji Mu je prišao u svom očajanju. Nezastrašen zarazom, Isus je položio ruku na njega i iscelio ga (Marko 1,40-42). Isus je

prema Markovom kazivanju utelovljenje radosne vesti, jevanđelja, za mnoge ljude. „I sav grad bijaše se sabrao k vratima.“ (Marko 1,33) „I dolažahu k Njemu sa sviju strana.“ (Marko 1,45) Njegova služba donosila je obnovljenje celom biću. Obnovljenje je srž jevanđelja Isusa Hrista u najpraktičnijem smislu.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Od Pavla saznajemo da su u prvom veku preovladala mnoga „druga“ jevanđelja, pored onoga koje je on naučavao. Žalosno je reći, mnogi hrišćani bili su zavedeni „drugim jevanđeljem“ (Galatima 1,6) ili iskrivljenim. Podstaknite svoje učenike da razmisle o sledećim pitanjima:

Šta jevanđelje znači za vas?

Šta je suština jevanđelja u koje verujem?

Danas su društveni mediji izvor mnogih aspekata našeg života – kako komuniciramo, kako ostajemo u dodiru sa nekim, kako delimo vesti ili informacije, itd. Šta je izvor jevanđelja u koje verujem?

Da li je Božja Reč i dalje relevantna kao izvor Njegove radosne vesti? Razgovarajte o tome.

Isus je veliki deo svoje službe pored propovedanja, lečenja i molitve posvetio poučavanju. Podelite sa svojim razredom aspekt Isusove službe koji je najviše uticao na vaš život kao učitelja. Zatim upitajte članove svog razreda koji aspekt Isusove službe je najviše uticao na njihov život.

2. biblijska doktrina **Jedan dan u Isusovoj službi**

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Marko 1,16-45; Marko 5,19

Uvod: U Jevanđelju po Marku Isus stupa u zemaljsku službu u saradnji sa Ocem. Marko od samog početka svog izveštaja jasno pokazuje da je Isus „Sin Božji“ i prikazuje Ga kao „Sveca Božjeg“. Kao Božji Sin, Isus propoveda „jevanđelje Božje“. Sa ovim nebeskim preporukama, Isus započinje veoma aktivnu službu na Zemlji, kao što je opisano u prvom poglavlju Jevanđelja po Marku.

Teme: Lekcija za ovu sedmicu razmatra određene aspekte Isusove službe, kao što je predstavljeno u tekstu Marko 1:

1. Isusova služba u saradnji sa Ocem
2. Isusova misija iz Kapernauma širi se u čitavu oblast Galileje
3. Isusov molitveni život
4. Njegova vlast
5. Njegov susret sa nečistim duhovima

DRUGI DEO: KOMENTAR

Isusova služba u saradnji sa Ocem

Život i služba Isusa Hrista predstavljaju iscrpni prikaz jevanđelja. Isus je živo utelovljenje radosne vesti za celo čovečanstvo. Isus je imao jasnu ideju o svojoj misiji na Zemlji; da ljude iz svih područja dosegne Božjim jevanđeljem. „I reče im: Hajdemo u obližnja sela i gradove da i tamo propovijedam, jer sam Ja za to došao.“ (Marko 1,38) Kao takav, Isus se prema Jevanđelju po Marku uključio u aktivnu svakodnevnu službu.

Zanimljivo je zapaziti da Marko stalno iznova opisuje ne samo Isusova dela već i aktivnu Božju ulogu u službi Njegovog Sina. Otac i Sin blisko sarađuju (Jovan 5,19). Takav slučaj uočavamo i u tekstu Marko 5,19: [Isus] „mu reče: Idi kući svojoj k svojim i kaži im šta ti Gospod učini, i kako te pomilova.“ „Marko prikazuje Boga kao učesnika u sedamdeset i pet prilika. Jasno Božje delovanje javlja se u vezi sa 35 glagola.“ (Paul L. Danove, *The Rhetoric of Characterization of God, Jesus, and Jesus' Disciples in the Gospel of Mark* [New York/London: T & T Clark, 2005], p. 30) Marko koristi izraz „Bog“ ili „Gospod“ (*kurios*) da uputi na Oca, ili navodi biblijski tekst u kome se na Boga Oca upućuje kao na učesnika spomenutog događaja. Primeri ovih upotreba mogu se pronaći u: Marko 5,19; Marko 9,37; Marko 10,6.9; Marko 11,25; i Marko 13,19.20.

Iz Kapernauma u čitavo područje Galileje

Isus se prema Jevanđelju po Marku 2,1 (videti takođe Matej 4,13) smestio u Kapernaumu. Upravo ovde je Isus ustanovio sedište glavnog dela svoje javne službe. U tekstu Matej 9,1, Kapernaum se naziva „Njegov grad“. (See also R. H. Mounce, „Capernaum,“ *The International Standard Bible Encyclopedia* [Grand Rapids, MI: William B. Eerdmans, 1979–1988], p. 609)

Isusov dan započinjao je veoma rano ujutru, kao što čitamo u Marko 1,35: „A ujutru vrlo rano ustavši iziđe“ dok je još bio mrak. Marko opisuje Isusa kako se kreće iz mesta u mesto u oblasti Galileje (Marko 1,14.39). Najverovatnije da su okolna područja uz Kapernaum, sve do Galilejskog mora (Marko 1,16), i obližnji gradovi (Marko 1,38) bili mesta koja je Isus najčešće posećivao; ali On je

delovao po ceoj Galileji (Marko 1,39), uključujući udaljenije i nenaseljene oblasti izvan grada (Marko 1,45). Isus je u Kapernaumu posetio sinagogu (Marko 1,21) i mnoge druge sinagoge osnovane u ovom području (Marko 1,39) da bi poučavao i propovedao. Slično tome, kada bi došao u Jerusalim, Isus je svakodnevno odlazio u hram da poučava (Marko 14,49). Objavljivao je Božje jevanđelje (Marko 1,14). Pored toga, lečio je one koji su patili umom i telom: „I sav grad bijaše se sabrao k vratima. I iscijeli mnoge bolesnike od različenijih bolesti, i đavole mnoge istjera.“ (Marko 1,33.34)

Isus, Čovek molitve

Isus je prikazan u Markovom jevanđelju kako čini jedno delo za drugim. Marko ističe Isusovu službu kao niz događaja koji se dešavaju odmah nakon prethodnog događaja. Grčki prilog *euthus* – preveden kao „odmah, istog trenutka, odjednom“ u engleskom – pronalazimo u 51 stihu u četiri Jevanđelja i 41 put u Jevanđelju po Marku (Marko 1,21.28; Marko 6,45.50; i Marko 14,43, između ostalih stihova; videti Danker, et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, p. 406). Očigledno je da je Markov izveštaj jevanđelje u pokretu. Međutim, iako Marko naglašava da je Isus veoma aktivan i zaokupljen svojom službom, on takođe ističe da se Isusova služba okreće oko molitvenog života. Molitva je bila ključni elemenat u Isusovom ljudskom iskustvu, i glavni prioritet u Njegovoj službi (Marko 1,35). Iako je Isusov svakodnevni život bio ispunjen mnogim aktivnostima, zajednica sa Ocem ni pod kojim okolnostima nije bila neobavezna. Na početku svog Jevanđelja, Marko ističe Isusovo iskustvo vezano za molitvu. Marko takođe beleži Isusovo iskustvo sa molitvom kada se suočio sa nečistim duhovima u svojoj službi (Marko 9,29) i u poslednjim danima svog dela na Zemlji (Marko 14,32-38).

Isusova vlast

Prvo upućivanje na Isusovu vlast pronalazimo u tekstu Marko 1,22: „I divljahu se nauci Njegovoj; jer ih učaše kao Onaj koji vlast ima a ne kao književnici.“

U svom komentaru o Jevanđelju po Marku, M. Eugen Boring spominje da „je za judaizam i rano hrišćanstvo Bog bio vrhovna vlast; pitanje je bilo ko je bio posrednik Božje vlasti. U judaizmu posrednik božanske vlasti bila je Tora, koja je tada morala biti tumačena kroz raspravu i glasanje kvalifikovanih učenih ljudi. Prema Marku posrednik Božje vlasti je bila reč Isusova, koji je jednostavno izgovara.“ (Boring, *Mark: A Commentary* [Louisville, KY: Westminster John Knox Press, 2006], p. 63) Ovaj uvid objašnjava zabrinutost jevrejskih vođa kada su ispitivali Isusa: „Glavari sveštenički i književnici i starješine, rekoše Mu: Kakvom vlasti to činiš? I ko Ti dade vlast tu, da to činiš?“ (Marko 11,27.28)

Pored toga, moramo imati na umu da su književnici bili učitelji slova zakona, ali nikada nisu bili, čini se, preobraženi njegovom suštinom. Prema tome, oni nisu mogli da žive po njemu, da ga utelove i svojim životom pokažu praktičnu dimenziju jevanđelja (Marko 1,22). Trebalo bi da zapazimo raspravu između Isusa i nekih Jevreja u tekstu Jovan 5. Isus im kaže: „Pregledajte Pisma, jer vi mislite da imate u njima život vječni, i ona svjedoče za Mene... Nego vas poznajem da ljubavi Božije nemate u sebi.“ (Jovan 5,39.42) Isus, Veliki Učitelj i Uzvišeni primer, kreće se od površnog konformizma do samog slova zakona, te do pravog živog prikaza biblijske istine.

Marko 1,27 pomaže nam da bolje shvatimo pitanje u vezi sa Isusovom vlašću. Stih kaže: „Šta je ovo, i kakva je ovo nauka nova, da s vlasti i duhovima nečistijem zapovijeda, i slušaju Ga?“ Pisac pokazuje da narod povezuje Isusovo učenje sa vlašću, onom vlašću koja je, zauzvrat, vidljivo povezana sa delima. Marko povezuje i potkrepljuje Isusovu vlast sa čudima koja čini. Drugim rečima, Isusova vlast podrazumeva *exousia*; odnosno, „i znanje i silu“ (Danker, et al., *A Greek-English Lexicon of the New*

Testament and Other Early Christian Literature, p. 353) Prema Marku, Isusovo objavljivanje radosne vesti uključuje čuda.

Isus i nečisti duhovi

U Jevanđelju po Marku značajno je Isusovo suočavanje sa zlim duhovima. U Jevanđelju su zabeležene demonske sile koje stavljaju izazov pred Isusovu službu (Marko 1,34.39; Marko 3,15.22; Marko 6,13; Marko 7,26.29.30; Marko 9,38; Marko 16,9.17). Ove sile opisane su kao zle ili kao nečisti duhovi (Marko 1,23.26 pa nadalje; Marko 3,11.30; Marko 5,2.8.13; Marko 6,7; Marko 7,25; Marko 9,25). Marko ove ljude koji su bili pogođeni demonskim uticajem opisuje kao opsednute zlim duhovima (Marko 1,32; Marko 5,15; Marko 5,18). Nijedno drugo Jevanđelje nije usredsređeno u toj meri na upućivanje na sile zla.

Ovde je važno da zapazimo tri aspekta Isusovog susreta sa silama zla:

1. Zlo je prisutno od početka Isusove službe (Marko 1,23). Prvo Isusovo čudo, prema Marku, zaista je bilo isterivanje zlog duha iz čoveka u sinagogi u Kapernaumu (Marko 1,25).
2. Nečisti duhovi su mogli da prepoznaju ono što učitelji u Izrailju nisu prepoznali vezano za Isusa i Njegov identitet. Oni su priznali da je Isus „Svetac Božji“ (Marko 1,24), „Sin Božji“ (Marko 3,11) i „Sin Boga Višnjega“ (Marko 5,7).
3. Isus je uvek pobeđivao zle duhove. Marko izveštava da su nečisti duhovi uzviknuli: „Došao si da nas pogubiš?“ (Marko 1,24) Drugom prilikom, duhovi nečisti „pripadahu k Njemu“ (Marko 3,11). Isus je isterao demone iz njihovih domaćina, bez obzira koliko je nečistih duhova naseljavalo život opsednutoga (Marko 5,9; Marko 16,9).

Razmotrite ovu duboku studiju, prvobitno napisanu na španskom jeziku, o oslobađanju osobe opsednute nečistim duhom u sinagogi: „Isus ima silu zato što je Božji Sin, Božji Pomazanik, ispunjen Svetim Duhom. Isusova reč Božju vrhovnu vlast čini delotvornom; nečisti duh se suprotstavlja toj vrhovnoj vlasti i izaziva Isusa, obesvećujući sveto mesto sinagoge... Demoni mogu da se bune, ali ne mogu da spreče da se vrhovna Božja vlast brzo širi kroz oslobađajuću silu Isusove reči.“ (Ricardo Aguilar, „La liberación de un poseído en una sinagoga [Mc 1,21b–28],“ in *Reflexiones Bíblicas Para un Mundo en Crisis*, ed. Javier Quezada [Mexico: Mission Nosotros A. C., 2010], pp. 190–193)

Isus, kao Onaj koji je došao da uspostavi Božje carstvo (Marko 1,15), ima veću vlast od svih demonskih sila. Isusova „vlast je vlast vječna“ (Danilo 7,14). Njegova vlast obuhvata nadmoćnost nad zemaljskim silama i sličnim zlim duhovnim silama. U Jevanđelju po Marku, sotona je označen kao poražen neprijatelj.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Elen Vajt precizno opisuje aktivnu službu Isusa Hrista. Ona je zapisala: „Spasiteljjev život na Zemlji nije bio život udobnosti i posvećenosti sebi, jer je stalnim, ozbiljnim, neumornim naporom radio na spasavanju izgubljenog ljudskog roda. Od jaslara do Golgote, sledio je put samoodricanja, i nije težio da bude oslobođen teškog zadatka, mučnog putovanja i iscrpljujućeg staranja i rada.“ (*Put Hristu*, str. 78. original) Zatim je dodala: „Tako će i oni koji su postali sudeonici u Hristovoj blagodati biti spremni da podnesu svaku žrtvu, da bi svi drugi za koje je On umro, mogli imati udela u nebeskom daru. Oni će učiniti sve što mogu da svet učine boljim svojim boravkom u njemu.“ (*Put Hristu*, str. 78. original)

Najverovatnije je da su većina članova vašeg razreda vernici koji su takođe aktivno uključeni u određenu službu u crkvi. Zamolite ih da razmotre sledeća pitanja i da razgovaraju o njima:

Isusov ceo život bio je obeležen samoodricanjem, od kolenke pa do krsta. Da li je iko od nas stupio u službu koja je zahtevala preveliku žrtvu? Razgovarajte o tome. Kako živimo u skladu sa jevanđeljem u svom svakodnevnom životu?

3. biblijska doktrina

Borbe

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Marko 2,3

Središte proučavanja: Marko 2,3-12; Marko 3,6.22-29

Uvod: U lekciji za ovu sedmicu razmotrićemo događaje iz Isusove službe prikazane u 2. i 3. poglavlju Jevanđelja po Marku. Isusovo delo je usredsređeno na obnavljanje ljudskih života kroz jevanđelje. Međutim, Isusova služba i poruka nisu uvek bile dobro primljene od strane određenih pojedinaca koji su posedovali veliki uticaj u društvu u to vreme.

Teme: U tekstovima Marko 2 i 3, pisac naglašava činjenicu da su pojedini verski učitelji pogrešno shvatili Isusovu poruku i da nisu imali poverenja u nju. Unutar ovog okvira, istražićemo:

1. Grupe, uključujući fariseje i književnike, koje su bile neprijateljski raspoložene prema Isusovim učenjima.
2. Pojedine predmete rasprave između Isusa i verskih vođa.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Isusova služba izvan sinagoge

Sinagoga je bila epicentar Isusove službe: „I uđe opet u zbornicu.“ (Marko 3,1) Međutim, Isus nije bio ograničen na sinagogu u svojoj službi. Ova fleksibilnost je nešto po čemu se razlikuje od učitelja Njegovog vremena.

Da bismo stekli bolji uvid u Isusovu putujuću službu, moramo se osvrnuti na strukturu uvodnih poglavlja samog Jevanđelja po Marku. Nakon što smo razmotrili 1. poglavlje Jevanđelja po Marku prošle sedmice, sada se okrećemo sadržaju i strukturi 2. poglavlja. Čini se da Marko 2 i 3 čine jednu književnu celinu u Markovom Jevanđelju. Ovaj odeljak započinje zapažanjem da je Isus u domu (Marko 2,11); a završava se spominjanjem pojedinih članova Njegove porodice (majke i braće; Marko 3,31-35). Između ova dva narativna segmenta, Isus putuje u područja u blizini Galilejskog mora. Ide do carine (Marko 2,14), a zatim ulazi u Levijev dom (Marko 2,15). Isus zatim nastavlja do žitnih polja (Marko 2,23). Potom je otišao u sinagogu (Marko 3,1). Nakon toga povukao se sa svojim učenicima do mora (Marko 3,7), a kasnije posećuje još jedan dom (Marko 3,19).

Ukratko rečeno, ovaj segment Markovog izveštaja ističe da je Isus pomagao ljudima u njihovim domovima, u sinagogama, čak i u ruralnim područjima. Na ovaj način Isus je služio narodu. Svoju službu obavljao je i u gradovima i u selima u svojoj oblasti.

Sporne i neprijateljski nastrojene grupe

Druga stavka koju treba da razmotrimo u 2. i 3. poglavlju Jevanđelja po Marku je neprijateljstvo nekih verskih/političkih vođa prema Isusu i Njegovoj službi. Među grupama spomenutim u ovom delu su književnici (Marko 2,6.16; Marko 3,22), fariseji (Marko 2,34; Marko 3,6), i irodovci (Marko 3,6). Oni predstavljaju tri važne grupe u izrailjskom društvu u toku Isusove službe. (Sadukeji su još jedna grupa [Marko 12,18], ali oni se ne javljaju u ovom delu naše lekcije.)

Izazov sa kojim se Isus sada suočava ne tiče se sila tame. U ovom odeljku narativa zli duhovi nemaju aktivnu ulogu, niti stvarnu moć protiv Njega, osim onoga što je spomenuto u tekstu Marko 3,11, kada

su, autor izjavljuje, nečisti duhovi pali pred Isusom. Sukob sa kojim se Isus suočava ovde se odvija protiv nečeg konkretnijeg: duhovnih vođa ili učitelja u narodu.

Biblijski proučavaoci su potvrdili da su fariseji i književnici zauzimali vodeće položaje u jevrejskom društvu, od otprilike 200 god. pre n. e. do 100. godine. Ove dve grupe bile su obrazovane i učene vođe naroda, koje su živlele u različitim područjima zemlje. (Videti Anthony J. Saldarini, *Pharisees, Scribes and Sadducees in Palestinian Society* [Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2001], pp. 4, 40, 52) U određenom smislu, književnici i fariseji predstavljali su naučni sektor svog vremena.

Mišel Li-Barnvol (Michelle Lee-Barnewall) ističe: „Fariseji su možda nastali od Hasida, sa svojim vezama sa književnicima, kao oni koji su naglašavali proučavanje zakona i poslušnost zapovestima.“ (Lee-Barnewall, „Pharisees, Sadducees, and Essenes,“ in *The World of the New Testament: Cultural, Social, and Historical Contexts*, ed. Joel B. Green and Lee Martin McDonald [Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2013], p. 218)

Josif Flavije opisuje uticaj ovih naučnih grupa i pritisak koji one vrše u svom društvu u odnosu na tradicije koje okružuju Toru. „Fariseji su predali narodu mnoge propise koje su nasledili od svojih otaca, koji nisu zapisani u Mojsijevom zakonu; i iz tog razloga su ih sadukeji odbacili i rekli da će poštovati one propise koji su u pisanoj reči, i prihvatiti ih kao obavezne, ali da neće poštovati one koji su izvedeni iz tradicije naših očeva.“ (Josephus, *The Works of Josephus* [Peabody, MA: Hendrickson, 1987], p. 355) Mišna takođe otkriva određenu napetost koja je postojala u odnosu prema učenju književnika. Na primer, Sinedrion 11,3 nagoveštava da učitelji više naglašavaju tradiciju nego Toru. „Postoji veća strogost u pogledu tradicionalnog rabinškog tumačenja Tore nego u pogledu pitanja Tore“ (Sinedrion 11,3). Književnici su takođe opisani kao „zakonici“ (uporediti Matej 22,35); drugim rečima, oni su „dobri poznavaoци Mojsijevog zakona“.

Postavlja se pitanje zašto su fariseji i književnici u stalnom sukobu sa Isusom. Ili zašto On izaziva ove učitelje? Saldarini naglašava da je „farisejsko poznavanje jevrejskog zakona i tradicija, prihvaćenih od strane naroda, [bilo] osnova njihovog društvenog položaja. Po svoj prilici, književnici i sveštenici takođe su imali uticaj među narodom.“ (Saldarini, *Pharisees, Scribes and Sadducees in Palestinian Society* [Grand Rapids, MI/Cambridge, UK: Eerdmans/Dove, 2001], p. 33)

Matej 23 nudi jasno objašnjenje zašto je Isus ukorio verske vođe svog vremena: „Na Mojsijevu stolicu sjedeše književnici i fariseji. Sve, dakle, što vam reku da držite, držite i tvorite; ali što oni čine ne činite; jer govore a ne čine.“ (Matej 23,2.3) Suprotno njihovom licemerstvu, Isus primenjuje načela koja naučava. Iz tog razloga, On je učitelj sa velikim autoritetom, a ne poput književnika. Fariseji i književnici su, sa druge strane, licemeri; oni ne primenjuju ono što ispovedaju ili poučavaju. Kao što smo saznali iz proučavanja prvog poglavlja, Marko ističe Isusa, ne samo kao nekog ko uči i propoveda Božje jevanđelje, već takođe kao Onoga ko ga personifikuje; odnosno, On ga utelovljava. U svom životu Isus teži da olakša teret bolesti i greha koji pritiska narod i da ih oslobodi od pogubnog tereta tradicija.

Pitanja koja se kriju ispod sukoba

Drugi događaji u Jevanđelju po Marku takođe otkrivaju dalju napetost između Isusa i duhovnih vođa. Prvi događaj tiče se oduzetog, koga su četiri osobe spustile pred Isusa (Marko 2,3-12). Marko 2,5 glasi: „Sinko, opraštaju ti se grijesi tvoji.“ U skladu sa pragmatičnim konceptom jevanđelja za koje se Marko zalaže, vera je delo. Isus je prepoznao i pohvalio veru četiri prijatelja oduzetog čoveka koji su, u nastojanju da čine prema svom uverenju, doneli prijatelja Jedinom koji je mogao da mu pomogne.

Glavni sukob u ovom narativu tiče se Isusove vlasti da oprašta grehe. Ono što je uznemirilo književnike nije bila samo činjenica da je Isus oprostio grehe, već da je to učinio u sili i vlasti svog imena. Prema tome, ovaj postupak književnici su opisali kao bogohuljenje. „U kontekstu u kome se samo Bog smatrao Onim koji može da oprašta grehe (Marko 2,7; uporedi: Luka 7,49), Isus to čini... Isus je optužen za bogohuljenje ne zato što neposredno tvrdi da je Bog ili što izgovara sveto Božje ime već zato što postupa kao Bog.“ (Robert H. Stein, *Mark, Baker Exegetical Commentary on the New Testament* [Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2008], p. 119)

Isus jasno ističe da On, kao Sin Čovečji, Bog na Zemlji, ima vlast da oprašta grehe (Marko 2,10). Pisac Jevanđelja naglašava važnu pojedinost: narod, za razliku od književnika, prepoznao je da je izlečenje oduzetoga – uključujući opraštanje njegovog greha – bio božanski čin. „Tako da se svi divljahu i hvaljahu Boga.“ (Marko 2,12)

U sledećem poglavlju, književnici pokušavaju da pokrenu novu raspravu u vezi sa Isusom i Njegovom vlašću ili silom da oslobodi i isceli opsednute ljude. Verske vođe tvrde da „u Njemu je Velzevul“ i da „On pomoću kneza đavolskoga izgoni đavole“ (Marko 3,22).

Nažalost, književnici ne prepoznaju da je Isusovo delo božansko po svom poreklu. Umesto toga, oni pripisuju Njegova dela sili demona. Zbog ovih zlobnih i pogrešnih optužbi, Isus brani svoje postupke kao delo Svetog Duha. Zatim, Isus optužuje književnike za bogohuljenje Svetog Duha. Njihovo pogrešno shvatanje Isusovog dela učinila ih je „krivima vječnom sudu“ (Marko 3,29), „tj. onome sa večnim posledicama... Neoprostiv greh je tvrdoglavo odbijanje da se prizna da Bog deluje/da je delovao u čoveku Isusu.“ Nažalost, prema autoru Džejsmu A. Bruksu, njihovo tvrdoglavo odbijanje „nije samo jedan postupak, već navika i stav. Imperfekt (*hoti elegon*, 3,30) mogao bi se prevesti „nastavljali su da govore.“ (Brooks, *Mark, The New American Commentary* [Nashville: Broadman & Holman Publishers, 1991], vol. 23, p. 76)

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Pored toga što su fariseji i književnici pogrešno shvatali Božjeg Sina, Isus je takođe bio pogrešno shvaćen od samih članova svoje porodice; naime, svoje braće. Elen Vajt u vezi sa Isusovom braćom u knjizi *Čežnja vekova* piše: „Želela su da odobri njihove zamisli iako bi takvo ponašanje bilo u potpunom neskladu sa Njegovim božanskim zadatkom... Smatrali su da bi kad bi govorio samo ono što je bilo prihvatljivo za književnike i fariseje, izbegao neslaganje i sukobe koje su izazivale Njegove reči. Smatrali su Ga nerazumnim kada je tvrdio da ima božanski autoritet i kada se pred rabinima postavljao kao Onaj koji kori njihove grehe.“ Na istoj strani ona nastavlja: „Sve ovo učinilo je trnovitom stazu kojom je putovao. Nerazumevanje u sopstvenom domu toliko je ožalošćavalo Hrista, da je za Njega bilo olakšanje da ode tamo gde to nije postojalo.“ (str. 326. original) Na sledećoj strani Elen Vajt nam upućuje poziv: „Oni koji su pozvani da stradaju za Hrista, koji moraju da podnose nerazumevanje i podozrenje, čak i u sopstvenom domu, mogu naći utehu u pomisli da je Isus to isto podnosio. On je pokretan saosećanjem prema njima. Pozvao ih je da u Njemu nađu zajednicu i potporu tamo gde je On to nalazio, u zajednici sa Ocem.“ (str. 327. original)

Postavite članovima razreda sledeća pitanja: Da li ste se suočili sa nekim sukobom u svojim unutrašnjim društvenim krugovima ili među članovima porodice zbog svojih uverenja? Ako jeste, kako vam misao da je Isus podneo to isto nudi utehu?

4. biblijska doktrina

Priče

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekstovi: Marko 1,15; Marko 4,11.26.30

Središte proučavanja: Danilo 7,27; Danilo 9,25-27; Marko 1,15; Marko 4,11-32

Uvod: Dok proučavamo Isusove priče u 4. poglavlju Jevanđelja po Marku, zapažamo važan motiv: Božje carstvo. Ova tema prvi put je izneta u tekstu Marko 1,14.15: „Dođe Isus u Galileju propovijedajući jevanđelje o carstvu Božijemu i govoreći: Iziđe vrijeme i približi se carstvo Božije.“ Šta označava Božje carstvo, kakvo je prikazano u Jevanđelju po Marku? Potraga za odgovorom na ovo pitanje biće glavna tema razgovora ove sedmice. Razumevanje ovog motiva i njegovog značenja pomoći će nam da bolje shvatimo Isusove priče.

Teme: Lekcija za ovu sedmicu razmotriće teme o ispunjenju vremena i Božjem carstvu, u izabranim odeljcima Jevanđelja po Marku. Naše proučavanje uključuje dva dela:

1. Carstvo Božje aluzije na Knjigu proroka Danila. U ovom delu proučavaćemo mogući kontekst izraza iz teksta Marko 1,15: „Iziđe vreme.“

2. Božje carstvo u Jevanđelju po Marku. Ovaj odeljak uključuje kontekstualnu analizu izraza Božje carstvo koji pronalazimo u tekstovima Marko 1 i Marko 4.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Misao o Božjem carstvu istaknuta je od samog početka Jevanđelja po Marku. Marko 1,15 glasi: „Iziđe vrijeme i približi se carstvo Božije.“ Drugi tekstovi povezani sa Božjim carstvom obuhvataju: Marko 4,11.26.30; Marko 9,1.47; Marko 10,14.15.23.24.25; Marko 12,34; i Marko 14,25. Zbog toga je Božje carstvo tema koja se stalno iznova javlja u Jevanđelju po Marku.

Carstvo Božje aluzije na Knjigu proroka Danila.

Viđenje iz teksta Danilo 7 jasno predstavlja temu o Božjem carstvu. Sin Čovečji, prema tekstu Danilo 7,13.14 prima carstvo i – za razliku od zemaljskih carstava prikazanih na početku poglavlja – ono „se neće rasuti“ (stih 14). Ovo nebesko viđenje odnosi se i na Sina Čovečijeg i na carstvo. Zatim, povezano je sa zemaljskim prizorom u kome „mali rog“ vlada na zemlji, a naročito nad svecima Gospodnjim, i nakon tog vremena Sin Čovečiji dolazi do Starca radi suda. Danilo 7,26 glasi: „Potom će sjesti sud, i uzeće mu se vlast.“ Prema tome, progoniteljska sila koja će delovati protiv svetaca izgubiće svoju vlast. Ovaj prizor u Knjizi proroka Danila predstavlja prekretnicu u istoriji plana spasenja, opisujući opravdanje Božjeg naroda i kraj vladavine malog roga. Potom „carstvo i vlast i veličanstvo carsko pod svijem nebom daće se narodu svetaca Višnjega; Njegovo će carstvo biti vječno carstvo“ (Danilo 7,27).

Razmotrimo važne implikacije ovih budućih događaja. Prvo, mali rog će izgubiti svoju vlast nad svetima. Drugo, sud znači opravdanje Božjeg naroda, svetih. Božje carstvo nije izolovano carstvo, ograničeno samo na nebesko carstvo. Božje carstvo uključuje svete; drugim rečima, to je carstvo Božjeg naroda.

Postavlja se pitanje: Kako Božje carstvo postaje stvarno za ljude, kao što su Danilo, Marko i mi? Danilo nam pomaže da odgovorimo na ovo pitanje rasvetljujući naše razumevanje u vezi sa suštinskim aspektom sigurnog uspostavljanja Božjeg carstva. Ovaj suštinski aspekt je delovanje

Pomazanika Vojvode (Danilo 9,25). Danilo opisuje da će na kraju proročanstva o sedamdeset sedmica „Pomazanik biti pogubljen“ (Danilo 9,26). „I utvrdiće zavjet s mnogima za sedmicu dana, a u polovinu sedmice ukinuće žrtvu i prinos; i krilima morskim, koja pustoše, do svršetka određenoga izliće se na pustoš.“ (Danilo 9,27) Isus je zaustavio levitske žrtve zato što je On postao žrtva. Prema tome, narod carstva kupljen je Mesijinom krvlju (1. Petrova 1,18.19). Petar takođe dodaje još jednu važnu pojedinost u božanskoj vremenskoj liniji kada kaže o Isusu: „Koji je određen još prije postanja svijeta, a javio se u posljednja vremena vas radi.“ (1. Petrova 1,20) Izraz „a javio se u posljednja vremena“ daje nam važan uvid u shvatanje teksta Marko 1,15, na koji ćemo se osvrnuti u sledećem odeljku.

Božje carstvo u Jevanđelju po Marku

Marko 1,14.15 kazuje da „dođe Isus u Galileju propovijedajući Jevanđelje o carstvu Božijemu i govoreći: Iziđe vrijeme i približi se carstvo Božije“. Ovi stihovi pružaju mnoge važne elemente koje treba da razmotrimo. Prvo, suština Isusovog propovedanja bila je Božje carstvo. Na Božje carstvo jasno se upućuje u tekstu Matej 4,23: „I prohođaše Isus po svoj Galileji... propovijedajući jevanđelje o carstvu.“ Drugo, sadržaj Njegovog objavljivanja bio je eshatološki orijentisan – „Iziđe vrijeme“. Na koje vreme Marko ovde upućuje? To mora biti poslednja sedmica proročanstva o sedamdeset sedmica iz Danila 9.

U tekstu Marko 1, pisac ne definiše jasno šta je Božje carstvo, već umesto toga nudi neke dragocene uvide u prirodu ovog carstva, u tekstu Marko 4 i u narednim poglavljima. Takođe, Marko prikazuje Božje carstvo u proročkom vremenskom okviru. Možda iz tog razloga je Jevanđelje po Marku poistovećeno sa „jevanđeljem ispunjenog vremena“. (See *Mark: The Evangelist of Fulfilled Time*, ed., Merling Alomía, Joel Leiva, Juan Millanao, [Lima: Ediciones Theologika, 2003])

Kako bi trebalo da shvatimo izraz „približi se carstvo Božije“? Grčki jezik koji je Marko koristio u svom Jevanđelju daje nam neke odgovore. Marko 1,15: „Iziđe vrijeme i približi se carstvo Božije“ na grčkom glasi: „Peplērōtai ho kairos kai ēngiken hē basileia tou theou.“ Veznik *kai* uglavnom se prepoznaje kao vezni element između dve reči ili rečenice i uobičajen prevod u takvim slučajevima je „i“. Međutim, *kai* može da se ponaša i kao eksplikativna rečca, koja se obično zove epegezegetski kai. To znači da je „reč ili rečenica povezana pomoću *kaí* sa drugom rečju ili rečenicom, da bi objasnila šta ide pre nje.“ Dakle, *kai* bi se moglo prevesti kao „odnosno, naime“. (See Danker, et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, p. 495)

Prema tome, ukoliko se *kai* u Marko 1,15 koristi epegezegetski, rečenica bi mogla da glasi „iziđe vreme; odnosno, približi se carstvo Božje“.

Drugim rečima, dolazak Božjeg carstva znači ispunjenje tog vremena, o kome govori Danilo. U ovom slučaju, Isus Hristos personifikuje Božje carstvo, i takvo tumačenje je u skladu sa Markovim pragmatičnim gledištem. U Marku 1, Božje carstvo je carstvo Isusa Hrista, koji je došao u skladu sa božanskim proročkim planom da objavi radosnu vest o Božjem carstvu. Prema tome, Božje carstvo podrazumeva otkupljenje i obnavljanje ljudskog roda. Fariseji su upitali Isusa kada će doći Božje carstvo, i On je odgovorio: „Carstvo je Božije unutra u vama.“ (Luka 17,2) Čini se da Pavle takođe podržava ovo gledište kada beleži: „A kad se navrší vrijeme posla Bog Sina svojega... da iskupi one koji su pod zakonom, da primimo posinaštvo.“ (Galatima 4,4.5)

Isus poziva svoje učenike da veruju u jevanđelje – jevanđelje o carstvu – i da se pokaju. Glagol *metanēō*, pored toga što znači „pokajati se“, takođe označava „biti obraćen“, i predstavlja „preduslov da neko iskusi Božje carstvo“. (Danker, et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, p. 640) Sve u vezi sa Isusovom vešću bilo je usredsređeno na ovu pojedinost. Ljudi su pozvani da veruju i prihvate jevanđelje o carstvu. To je bio prioritet u orijentaciji

Njegove službe. Na primer, Isus je pozvao svoje učenike: „Hajdemo u obližnja sela i gradove da i tamo propovjedim, jer sam Ja na to došao.“ (Marko 1,38)

Upravo unutar ovog konteksta treba da čitamo priče iz Marka 4 i ostatak Jevanđelja po Marku. Odnosno, treba da ih čitamo kao razjašnjavanje „tajne Božjeg carstva“ (Marko 4,11). Grčka imenica *mystērion* podrazumeva „sadržaj koji ranije nije bio poznat, ali koji je otkriven grupi koja deli slična interesovanja ili stavove ili ograničenom skupu – tajnu“. (Johannes P. Louw and Eugene Albert Nida, eds., *Greek-English Lexicon of the New Testament: Based on Semantic Domains* [New York: United Bible Societies, 1989], p. 345) „Tajne carstva nebeskoga“ otkrivene su u Isusovom dolasku (Matej 13,11). Isus je lično pojasnio da ne postoji tajna u Njegovoj poruci: „Jer nema ništa tajno što neće biti javno; niti ima što sakriveno što neće izići na vidjelo.“ (Marko 4,22)

Ove „tajne“ carstva (koje više nisu tajne jer su otkrivene) neće razumeti svi ljudi. Jevanđelje, seme, posejano je na različitim vrstama zemljišta, ali nažalost, ne daje svako zemljište isti rod (Marko 4,3-20). Duhovni razvoj u Božjem carstvu je sličan procesu rasta biljke: „Jer zemlja sama od sebe najprije donese travu, potom klas, pa onda ispuni pšenicu u klasu.“ (Marko 4,28) Ovaj razvoj takođe obuhvata žetvu rodova: „A kad sazri rod, odmah pošlje srp; jer nastaje žetva.“ (Marko 4,29) Ono što se podrazumeva u ovoj misli je sledeće: pre nego što Hristos skupi narod za svoje carstvo u konačnoj žetvi na kraju vremena, On prvo mora da baci seme – jevanđelje – na zemlju (Marko 4,26). Božje carstvo čini se malo na početku; njegovo seme izgleda beznačajno. Međutim, „a kad se posije, uzraste i bude veće od svega povrća, i pusti grane velike da mogu u njegovu hladu ptice nebeske življati“ (Marko 4,32).

Ispunjenje vremena o kome govori Marko u svom Jevanđelju započelo je kada je carstvo došlo u ličnosti Isusa Hrista prilikom Njegovog prvog dolaska. Utelovljeni Hristos je suština jevanđelja – radosne vesti. U svakom selu koje bi Ga dočekalo dobrodošlicom, Isus je došao da propoveda o carstvu. On je došao da baci to seme na zemlju svakog srca. Iako malo u početku, carstvo će postati veliko na kraju.

Isus ohrabruje ljude da prime carstvo u svojim sadašnjim okolnostima. „Zaista vam kažem: koji ne primi carstva Božijega kao dijete, neće ući u njega.“ (Marko 10,15) Drugim rečima, Spasitelj ohrabruje ljude svog vremena i našeg da žive u carstvu kao sadašnjem iskustvu. Međutim, Isus Hristos iznosi da poslednje vreme tek treba da dođe: „Zaista vam kažem: Više neću piti od roda vinogradskoga do onoga dana kad ću ga piti novoga u carstvu Božijemu.“ (Marko 14,25) Markova eshatologija je svesna činjenice da je „poslednje vreme“ u budućnosti. Međutim, Marko želi da naglasi carstvo i njegovu početnu fazu, ili njegovo sadašnje iskustvo, u toku svog vremena.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Elen Vajt kaže: „Svi koji budu postali podanici Hristovog carstva, rekao je, pružiće dokaze o svojoj veri i pokajanju. Ljubaznost, poštenje i vernost pokazaće se u njihovom životu. Služiće nevoljnima i donosiće svoje prinose Bogu. Oni će štiti nemoćne i pružati primer vrline i samilosti. Tako će sledbenici Hristovi pružiti dokaz o preobražavajućoj sili Svetoga Duha. U svakodnevnom životu videće se pravda, milosrđe i Božja ljubav. Ako ne bude tako, oni će biti kao pleva koja se baca u vatru.“ (*Čežnja vekova*, str. 107. original)

Zamolite članove razreda da odgovore na sledeća pitanja imajući prethodni citat na umu:

1. Kako sada doživljavate Božje carstvo?
2. Kako su ljudi reagovali na Isusov prvi dolazak?

3. Šta mislite kako ljudi reaguju i odgovaraju na misao o Njegovom drugom dolasku?

4. U svetlosti ovog poređenja, članovima svog razreda postavite sledeće pitanje: Koliko je važno Božje carstvo vašem ličnom objavljivanju jevanđelja?

5. biblijska doktrina

Čuda u okolini jezera

Ključni tekstovi: Marko 5,6-9.22-34

Središte proučavanja: Marko 5

Uvod: Marko 5 i 6 pokrivaju slične teme onima iz 1. poglavlja Jevanđelja po Marku. U 5. i 6. poglavlju zapažamo da Isus čini čuda, kao što je isterivanje nečistih duhova, isceljenje ljudi i propovedanje jevanđelja. Prema tome, u toku proučavanja razmotrićemo izabrane događaje iz oba poglavlja koji pokrivaju ovaj raspon tema.

Teme: Lekcija za ovu sedmicu razmatra dva Isusova čuda. Prvi izveštaj govori o čoveku sa nečistim duhom, koji je takođe bio član neznabožačke zajednice. Drugi narativ je izveštaj o „nečistoj“ ženi koja je pripadnica jevrejske zajednice.

1. *Isus i „legion“.* Marko izveštava da Isus putuje u Gadarinsku oblast, neznabožačku zajednicu, i „odmah Ga srete čovjek s duhom nečistijem“ (Marko 5,2). Kao ishod ovog susreta, Isus leči čoveka.

2. *Isus i isceljenje dve kćeri.* Kada se Isus vratio u svoju zajednicu, starešina sinagoge, Jair, došao je k Njemu i „moljaše Ga vrlo govoreći: Kći je moja na smrti“ (Marko 5,23). Isus isceljuje Jairovu kćer, a pored toga leči i ženu koja je bolovala od tečenja krvi.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Isus i „legion“

Marko često iznosi geografske pojedinosti da bi naglasio Isusovu službu na mestima udaljenim od Njegovog rodnog grada. Takvi elementi narativa nagoveštavaju jasne Isusove namere da se približi neznabošcima na njihovom terenu. Na primer, u tekstu Marko 4,35 Isus kazuje svojim učenicima: „Hajdemo na onu stranu.“ Zatim, u tekstu Marko 5,1 ponovo je data još jedna geopolitička referenca: „I dođoše preko mora u okolinu Gadarinsku.“

Grad u Gadarinskoj oblasti (Gerasa) pripadao je oblasti Deset Gradova (Marko 5,20). Činjenica da u blizini grada „po brijegu pasijaše veliki krd svinja“ (Marko 5,11) pomaže nam da zaključimo da je to bio neznabožački grad. Keli R. Iverson na pravi način predstavlja Isusovu službu na neznabožačkoj teritoriji. On kaže: „Ovaj događaj označava početak niza Isusovih namernih putovanja u neznabožačko područje. Prvi susret sa neznabošcima izvan jevrejske domovine dešava se istočno od Galilejskog mora u Gadarinskoj oblasti... Izveštaj o opsednutom čoveku iz Gadarinske oblasti naglašava Isusovu moć, uvodi misiju među neznabošcima, i nagoveštava buduću službu na neznabožačkoj teritoriji. To je pripremna misija koja utvrđuje put za Njegov povratak u tu oblast kasnije u narativu (7,31-37).“ (Kelly R. Iverson, *Gentiles in the Gospel of Mark*, “Even the Dogs Under the Table Eat the Children's Crumbs” [London: T & T Clark, 2007], p. 20)

Prema tome, poslednji deo teksta 4. poglavlja i početak 5. poglavlja Jevanđelja po Marku otkriva promenu u Isusovoj službi koja se ogleda u prelasku iz jevrejskog okruženja u neznabožačka mesta. Međutim, postoji zajednički elemenat sa kojim se Isus susreo na oba ova mesta: demonske sile. Prema Jevanđelju po Marku, Isus započinje svoju službu među Jevrejima. Prvo Isusovo čudo dogodilo se u sinagogi (jevrejsko okruženje) u kojoj je čovek sa nečistim duhom povikao: „Što je tebi do nas, Isuse Nazarećanine? Došao si da nas pogubiš? Znam Te ko si, Svetac Božij.“ (Marko 1,24)

Sada, kada Isus počinje svoju službu na neznabožačkoj teritoriji, zapažamo sličan scenario. Marko 5,2 kazuje: „I kad iziđe iz lađe, odmah Ga srete čovjek s duhom nečistijem.“ I u sinagogi književnika i

među neznabošcima, bilo je ljudi sa nečistim duhovima kojima je bilo potrebno isceljenje. U obe situacije nečisti duhovi su držali ljude u zarobljeništvu. Isus je došao da vrati ove ljude u carstvo.

Marko 5,7-9 opisuje razgovor između Isusa i nečistog duha (nečistih duhova). Interakcija sledi sličan obrazac, kao što vidimo u tekstu Marko 1,23-25. „I povikavši iza glasa reče: Šta je Tebi do mene, Isuse Sine Boga Višnjega? Zaklinjem Te Bogom, ne muči me.“ (Marko 5,7) Zanimljivo je da su nečisti duhovi prepoznali ko je Isus. Rekli su Mu: „Ti si Svetac Božiji!“ (Marko 1,24); „Ti si Sin Božiji!“ (Marko 3,11); i „Sin Boga Višnjega“ (Marko 5,7). Važno je zapaziti da su neke hristološke izjave u Jevanđelju potekle sa usana nečistih duhova. Od učitelja Izrailja, Božjeg naroda, nisu potekla takva podjednako snažna i značajna priznanja.

Razmotrimo pojedinost koju Marko iznosi o čoveku opsednutom mnogim nečistim duhovima. Čovek tvrdi da je njegovo ime „legion“. Legion je bila rimska vojna jedinica koju je sačinjavalo 3 do 6 hiljada vojnika. (Videti Robert H. Stein, *Mark* [Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2008], p. 255.) Bez obzira koliko je čovek bio obuzet takvom silom zla, ne postoji nijedno demonsko biće koje može da se odupre sili Svevišnjeg Boga ili da je pobedi.

Sudbina ovog opsednutog čoveka bila je okrutna i krvava. Marko 5,5 opisuje njegov jad i patnju. „I jednako dan i noć bavljaše se u grobovima i u gorama vičući i bijući se kamenjem.“

U vezi sa nečistim duhom, Leri V. Hurtado piše: „Ovaj čovek je prikazan i kao potpuni zarobljenik sila zla i kao onaj kome ljudska pomoć ništa ne znači (5,2-4). Dalje, njegov boravak među grobovima, 'boravak' među mrtvima, skoro da ga čini zombijem, živim mrtvacem. Konačno, on je samodestruktivan (5,5) i očigledno podnosi velike muke. Sve ovo predstavlja snažnu sliku o tome kako Novi zavet opisuje stanje ljudi odvojenih od Hrista: duhovno mrtvi u okovima zla.“ (*Mark* [Peabody, MA: Hendrickson Publishers, 1989], p. 83.)

Marko 5,4 takođe nam kazuje da „niko ga ne mogaše ukrotiti“. „Niko“, Marko kaže, dok Mu Isus nije prišao. Posle susreta sa Isusom, čovek „u kome je bio legion“ (Marko 5,15) i koji je bio opsednut, sada mirno sedi, obučen i zdravog razuma. Takva oslobađajuća sila nalazi se samo u Isusu Hristu. Onaj koji je ukorio vetar i rekao moru: „Ćuti, prestani!“ (Marko 4,39) može takođe da naredi nečistim duhovima, rečima: „Iziđi iz čoveka.“ (Marko 5,8) Sve sile tame se potčinjavaju Isusovoj vlasti.

Isus i isceljenje dve kćeri

U tekstu Marko 5,21 Marko uvodi novi narativni odeljak: događaj u kome Isus deluje u korist dve Božje kćeri: „Žene koja je dvanaest godina bolovala od tečenja krvi“ (Marko 5,25) i Jairove kćeri.

Ovaj odeljak sadrži još jedan geopolitički znak na Isusovom putovanju. On „prijede... u lađi opet na onu stranu“ (Marko 5,21). On se vratio iz službe u neznabožačkoj oblasti; sada se prizor ponovo vraća na jevrejsko okruženje. Marko potvrđuje ovaj preokret u Isusovom delovanju u korist starešine sinagoge, Jaira. Ovaj ugledan čovek stupa na scenu sa istim stavom kao i opsednuti čovek u tekstu Marko 5,6: pao je pred Isusove noge (Marko 5,22). Jairova molba za kćer upućena Isusu glasila je „da metneš na nju ruke *da ozdravi i živi*“ (Marko 5,23, naglasak dodat).

U tom trenutku bespomoćna žena prekida narativ. Imajte na umu da se Isus upravo vratio nakon što je izlečio čoveka koji je bio opsednut legionom nečistih duhova. A sada On svoje saosećanje i pažnju usmerava prema jednoj nečistoj ženi. Zbog bolesti bila je obredno nečista i odvojena od izrailjskog verskog života. „A žena, od koje bi išla krv dugo vremena ili osim običnoga vremena ili u obično vrijeme ali duže, dokle god teče nečistota njezina biće nečista kao u vrijeme kada se odvaja.“ (3. Mojsijeva 15,25)

Komentator M. Eugen Boring dodaje još jednu dimenziju jadu vezanom za njenu bolest: „Budući da je vaginalno krvarenje bilo razlog da se brak zabrani i osnova za razvod, prema razumevanju njene kulture čije je bila deo, žena ne može da ispuni svoju ulogu kao žena, da donese nov život na svet i postane majka.“ Pored toga bila je siromašna jer je potrošila sav svoj novac na lekare, ali uzaludno. Komentator dodaje: „Kao i gubavac iz teksta 1,40, njen život je poput žive smrti, a izlečenje bi predstavljalo vraćanje u život. Kao i dete koje čeka u Jairovom domu, ona je izgubila svaku nadu u ljudsku pomoć.“ (Boring, *Mark A Commentary* [Louisville, KY/London: Westminster John Knox Press, 2006], pp. 159, 160) Na kraju Isus vraća dve osobe u život: ženu, skoro mrtvu, fizički i društveno (zamislite kakav je život nekoga ko 12 godina boluje od tečenja krvi u društvu čiji su zakoni preporučivali izolaciju zbog takvog stanja); i Jairovu kćer, dvanaestogodišnju devojčicu koja je umrla.

U oba slučaja, isceljujući dodir je prisutan u narativu. Žena dodiruje Isusovu haljinu, a Isus dodiruje ruku devojčice. Međutim, pisac pokušava da objasni čitaocima da nije dodir žene sam po sebi taj koji joj je doneo izlečenje. Tačnije rečeno, vera je bila ta, i žene koja je болоvala od tečenja krvi i Jaira, koja je donela željeni ishod. U prvom slučaju Isus teši ženu, govoreći: „Kćeri, vjera tvoja pomože ti.“ (Marko 5,34) U drugom slučaju, Isus ohrabruje oca, Jaira, da istraje u veri da će njegova kći biti ponovo vraćena u život (Marko 5,36).

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Marko, kao i ostala tri pisca Jevanđelja, opisuje neprijateljstvo pojedinih jevrejskih učitelja i vođa sinagoge prema Isusu. Međutim, ovaj antagonizam ne smanjuje Isusovu versku uključenost u sinagogi niti Njegovo delovanje u korist pripadnika Njegove zajednice. Na primer, Marko 1,21 kazuje da Isus i Njegovi učenici „dođoše u Kapernaum; i odmah u Subotu ušavši u zbornicu učaše“. Prvo Isusovo čudo zabeleženo u Jevanđelju po Marku desilo se u sinagogi: „I bijaše u zbornici njihovoj čovjek s duhom nečistijem.“ (Marko 1,23) Zatim, u tekstu Marko 5,22, Isus pomaže jednom od „starješina zborničkih“.

Ponekad se suočavamo sa neslaganjima sa pojedinim vođama ili drugim članovima naše crkvene zajednice. Do koje mere dozvoljavamo da ova neslaganja utiču na naša uverenja ili odnose sa našom zajednicom? Kako nam Isusov primer daje uvid u to kako da nastavimo u takvim prilikama?

Isus je izašao iz svoje verske zajednice da bi se približio ljudima iz neznabožačkih zajednica. Šta mi činimo da dosegamo ljude izvan naših zidova za Božje carstvo? Razmotrite, u svom odgovoru, tekst Marko 6,34: „I izišavši Isus vidje narod mnogi, i sažali Mu se, jer bijahu kao ovce bez pastira; i poče ih učiti mnogo.“

6. biblijska doktrina

Postavljeno naopako

Ključni tekst: Marko 7,6-8; Marko 7,33-37

Središte proučavanja: Marko 7

Uvod: U toku svoje službe Isus je uzdizao Pismo kao otkrivenje od Boga, često navodeći tekstove iz Starog zaveta. Iako su izrailjski učitelji dobro poznavali jevrejsko Pismo, ljudska tradicija je bila, za većinu od njih, superiornija u odnosu na biblijska učenja. Imajući ovaj kontekst na umu, u lekciji ćemo razmotriti izabrane razgovore između Isusa i fariseja.

Teme: Lekcija za ovu sedmicu obuhvata tri dela, kako je opisano u tekstu Marko 7,6-8. (Treći deo bavi se temom stvaranja, kako je otkriveno u izveštaju o isceljenju gluvog čoveka.) Ta tri dela su sledeća:

1. Prvi deo istražuje starozavetni kontekst Jevanđelja po Marku 7,6-8 i osvrće se na upućivanje na tekst Isaija 29,13, kako je naveden u Jevanđelju po Marku.

2. Drugi deo razmatra tradicije. U svetlu teksta Marko 7,6-8 upoređićemo i suprotstaviti tradiciju starih sa Božjim nalogima u Pismu.

3. Treći deo, kao što smo prethodno zapazili, tiče se narativa o izlečenju gluvog čoveka.

Razmotrićemo na koje se načine upućuje na određene elemente motiva stvaranja u ovom naročitom isceljenju.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Starozavetni kontekst teksta Isaija 7,6-8

Boži narod se u sedmom veku pre nove ere suočio sa kritičnim trenutkom u svom verskom iskustvu. Ovo iskustvo je živo opisano u tekstu Isaija 1: „Ostaviše Gospoda, prezreše sveca Izrailjeva, odstupiše natrag.“ (Isaija 1,4) Zato ih je Gospod pitao: „Što će mi mnoštvo žrtava vaših?“ (Isaija 1,11) Nema smisla pristupiti Bogu i „obožavati“ Ga pod maskom formalnosti. Prema tome, Gospod govori preko proroka svom narodu, a prorok beleži reči u ovim poetskim stihovima:

„Ne prinosite više žrtve zaludne; na kad gadim se; a o mladinama i subotama i o sazivanju skupštine ne mogu podnositi bezakonja i svetkovine.“ (Isaija 1,13)

Da li ovi stihovi kazuju da je Gospod protiv žrtvenog sistema, kako je preko Mojsija bilo određeno izrailjskoj zajednici? Naravno da ne. Ono protiv čega Gospod jeste je površna religija, puna prividnog ispoljavanja vere bez istinskog straha Gospodnjeg (uporediti sa Isaija 1,16.17). Verski kontekst teksta Isaija 29,13, na koga Marko upućuje u 7. poglavlju, neobično je sličan. Pažljivo osvrtnje na Isaija 29,13 otkriva zanimljiv kijazam. Sledi autorov prevod:

A. Narod mi se približava svojim ustima i usnama

B. Da Mi iskaže poštovanje

C. Ali njihova srca su daleko od Mene

B1. Njihovo poštovanje prema Meni

A1. Jeste poput zapovesti koje se ponavljaju po sećanju.

Kakav problem su Izraeljci imali, kao što je nagovešteno ovim stihom? Problem nije predstavljao njihov liturgijski jezik, sam po sebi; nego su njihove reči bile degradirane u puki niz formalnog ponavljanja. Šta je bio razlog takvog njihovog stanja? Njihova srca (njihov svesni um) bila su daleko od stvarnog posvećenja Gospodu. Prema tome, njihove reči bile su prazne.

Možda će biti korisno da ovde citiramo Aleka Motjera (J. Alec Motyer). On kaže: „Dok Suvereni Bog posmatra njihovo bogosluženje, sve što vidi je prilagođavanje ljudskim pravilima. Nije da Gospod umanjuje značaj upotrebe reči; ali reči bez srca su prazne; i bogosluženje nije bogosluženje (Marko 7,6-8) ukoliko se ne temelji na onome što je Bog otkrio i nije u skladu sa tim.“ (Motyer, *Isaiah: An Introduction and Commentary*, vol. 20 of Tyndale Old Testament Commentaries [Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1999], pp. 215, 216)

Ukratko, izrailjski narod, Božji narod, pokazivao je versku dihotomiju u svom životu. Zadržali su obrednu i liturgijsku formalnost, ali nisu živeli u skladu sa biblijskim načelima kojima su poučavani i koja su toliko često bila ponavljana među njima. Bogosluženje, uključujući sve njegove elemente, nema smisla bez poslušnosti. Bog nije bio protiv odgovarajućeg obrednog proslavljanja; Njegova ogorčenost bila je posledica snažnog formalizma koji je bio odlika njihovog bogosluženja. (Videti Teofilo Correa, “El Contexto Veterotestamentario de Marcos 7:6–7,” in Marcos: El Evangelista del “*Tiempo Cumplido*.” *Leyendo el evangelio de Marcos: su mensaje en el pasado y en la actualidad*. Ed. Merling Alomía, Joel Leiva, and Juan Millanao [Lima: Ediciones Theologica, 2003], p. 129)

Tradicije u svetlu teksta Marko 7,6-8

Marko, u svojoj aluziji na Knjigu proroka Isaije, sledi tekst Septuaginte, grčkog prevoda jevrejske Biblije (Stari zavet). Pošto su Markove slušaoce činili neznabošci, grčka verzija bila bi im mnogo poznatija. Marko, držeći se Septuaginte, upućuje na temu uzaludne službe Bogu, naglašavajući misao o ljudskim načelima. Marko 7,6.7 prevodi se na sledeći način: „Ovi ljudi usnama Me poštuju, a srce njihovo daleko stoji od Mene. No zaludu Me poštuju učeći naukama, zapovijestima ljudskim.“

Sami ovi stihovi pružaju kontekst za narativ u Marku 7. Narativ ističe sukob između fariseja i književnika; tema rasprave ticala se pranja ruku. Marko lično, u Marko 7,3.4, iznosi detalje izveštaja za tu svrhu. „Jer fariseji i svi Jevreji ne jedu dok ne umiju ruku do lakata, držeći se onoga što im je ostalo od starijih.“ (Marko 7,3) Čini se da su uputstva u vezi sa pranjem ruku, koja su se odnosila na sveštenike koji su obavljali službu u Svetilištu, bila nametnuta narodu od strane starešina. Prema tome, od naroda se zahtevalo da poštuje tu tradiciju. Kao što K. S. Man spominje: „Tema rasprave ovde nije Mojsijev zakon, već usmena ili pismena tradicija primljena od davnina i poštovana jer potiče iz starih vremena.“ (Mann, “Mark, A New Translation With Introduction and Commentary,” *The Anchor Bible*, (New York/London: Doubleday, 1986), vol. 27, p. 312)

Isus osuđuje ovo nametanje narodu od strane sveštenika. Iz tog razloga, On naziva fariseje i književnike licemerima (Marko 7,6). Međutim, Marko u svom izveštaju ide dalje od jednostavnog odbacivanja ljudske tradicije: Isus ukorava izrailjske učitelje optužujući ih da su njihove tradicije nadvile senku nad pisanom Božjom rečju. On prekora verske učitelje, kako ih Isus optužuje: „Jer ostaviste zapovijesti Božije, a držite običaje ljudske.“ (Marko 7,8) Isus ih zatim još ukorava: „Dobro ukidate zapovijest Božiju da svoj običaj sačuvate.“ (Marko 7,9) U tekstu Marko 7,13 Isus žali zbog ovakve pogrešne prakse koja je direktan rezultat delovanja izrailjskih učitelja. Dakle, Isus protiv njih iznosi sledeću optužbu: „Ukidajući riječ Božiju svojijem običajem *koji ste postavili*“ (dodat naglasak).

Ukratko rečeno, i u Isajinom naraštaju, u 7. veku pre n. e., i u Markovom naraštaju, u prvom veku, bogosluženje Božjeg naroda je uzaludno zbog naglašavanja pogrešnih pojedinosti i licemernog stava njihovih srca. U određenom smislu, fariseji i književnici su odgovorni za ovo stanje jer, kao vođe,

koriste svoj veliki uticaj među narodom da podrže ljudske običaje u odnosu na božansko otkrivenje i uzdignu ljudske propise u odnosu na Božje zapovesti. Ovde, na indirektan način, Hristos poziva svoj narod da se vrati Pismu i njegovoj stazi pravde i milosti. Hristos takođe ukazuje na duhovnost koja prevazilazi čistu spoljašnju i formalnu religioznost. Umesto toga, Hristos se zalaže za duhovno iskustvo koje je utemeljeno na svesnoj i predanoj odluci da se služi Bogu iskrenog srca u svetlu onoga što je Bog otkrio.

Delo isceljenja gluvog čoveka

Biblijski pisci često aludiraju na druge delove Pisma u svojim spisima. Ove aluzije mogu da obuhvataju određene citate, kao u slučaju Marko 1,2.3, u kome Marko navodi tekst Isaija 40,3, ili kao u slučaju Marko 7,6.7, u kome navodi tekst Isaija 29,13. Očigledno je da je Marko posebno zainteresovan za Isaijine spise. Pored navoda direktnih citata, biblijski pisci takođe aludiraju na druge spise bez citiranja. U drugim slučajevima, moguće je da čitalac utvrdi određene uticaje (na tematskom nivou) iz ranijih izvora. Dakle, možemo reći da postoji određena aluzija na temu stvaranja koju zapažamo u narativu o isceljenju gluvog čoveka u tekstu Marko 7,31-37.

Da bismo dalje istražili ovu misao, razmotrimo tekst 1. Mojsijeva 2,7, koji glasi. „A stvori Gospod Bog čovjeka od praha zemaljskoga, i dunu mu u nos duh životni; i posta čovjek duša živa.“ (Uporedite sa Isija 43,7)

Prva Mojsijeva opisuje stvaranje prvog čoveka na našoj planeti. Reč *stvori* potiče od jevrejskog glagola *yšr*, koji takođe znači „napraviti, stvoriti, oblikovati“ (videti David Clines, *The Dictionary of Classical Hebrew* [Sheffield: Sheffield Academic Press, 1998], vol. IV, p. 269). Pisac 1. Mojsijeve koristi ovaj glagol da opiše rad Stvoritelja koji stvara, ili Grnčara koji oblikuje, svoje delo. Slika koja prenosi doživljaj dodira, slika Onoga koji stavlja svoje ruke na materiju da bi iz nje oblikovao prvo ljudsko biće neosporno se nalazi u 1. Mojsijevoj. Pored toga, sledeća rečenica u tekstu 1. Mojsijeva 2,7 opisuje deo procesa koji pretvara neživu materiju u živu, svesnu materiju. Gospod usađuje dah života u zemlju. Odnosno, On „dunu mu u nos“.

Slično tome, u tekstu Marko 7 uočavamo aluziju na stvaranje Adama. U slučaju gluvog čoveka, koji otežano govori (Marko 7,32), Isus deluje koristeći svoje ruke i usta kao sredstvo izlečenja. Na ovaj način, Isus nastoji da „ponovo oblikuje“, takoreći, svoje delo stvaranja, što čini stavlajući prste u čovekove uši. On potom pljuje i dodiruje čovekov jezik svojom pljuvačkom, i na zapovest Njegove reči, čovek je ponovo stvoren. U tom trenutku, čovek postaje nova osoba. „Odmah mu se otvoriše uši, i razdriješ se sveza jezika njegova, i govoraše lijepo.“ (Marko 7,35)

Međutim, prethodni opisi nisu jedini razlog na osnovu koga možemo zaključiti da postoji veza između Isusovog dela isceljenja gluvog čoveka i teme stvaranja. Dalji dokazi koji idu u prilog tome nalaze se u stihu Marko 7,37. Ljudi se dive Isusu jer „sve dobro čini; i gluhe čini da čuju i nijeme da govore“. U ovom jednom stihu Marko dva puta koristi grčki glagol *poieō*, koji se može prevesti kao „stvoriti, napraviti“. Zanimljivo je da je to isti glagol koji Septuaginta koristi da prevede jevrejski glagol *bara*, ili „stvoriti“, iz 1. Mojsijeve 1.

Prema tome, Stvoritelj univerzuma došao je na Zemlju da obnovi delo stvaranja, koje je sotona uništio. Prema Marku, Isus je došao da započne svoje delo ponovnog stvaranja tako što čini „sve dobro“. Nema sumnje, takvo delo je ispunjenje mesijanskog proročanstva, koje je ponovo iz Knjige proroka Isaije.

„Recite onima kojima se srce uplašilo: ohrabrite se, ne bojte se; evo Boga vašega; osveta ide, plata Božija, sam ide, i spašće vas. Tada će se otvoriti oči slijepima, i uši gluhima otvoriće se. Tada će

hromac skakati kao jelen, i jezik nijemoga pjevaće, jer će u pustinji provreti vode i potoci u zemlji sasušenoj.“ (Isaija 35,4-6)

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

1. Zašto je Isus zatražio od određenih osoba koje je izlečio da nikom ne govore o onome što je učinio ili o Njegovoj službi isceljenja? „I zaprijeti im da nikome ne kazuju; ali što im On zabranjivaše oni još većma razglašivahu.“ (Marko 7,36) Uporedite Marko 7,36 sa Marko 8,30; Marko 5,43; Marko 1,44.45. Šta mislite zašto su ljudi učinili suprotno od onoga što im je Isus naložio?
2. Kad je reč o ljudskim običajima, da li možete da prepoznate bilo kakav „običaj“ koji zauzima mesto Svetog pisma u vašoj zajednici? Da li je Sveto pismo i dalje naš vodič dok vodimo svoju versku zajednicu u današnje vreme? Šta tekst „srce njihovo daleko stoji od Mene“ (Marko 7,6) znači?

7. biblijska doktrina

Poučavanje učenika: prvi deo

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Marko 8,31-33.38; Marko 9,1.7

Središte proučavanja: Marko 8,27-38; Marko 9,1-8

Uvod: Božje carstvo je dominantna tema u Jevanđelju po Marku. Isus izjavljuje da On predstavlja Božje carstvo. Spasitelj je došao da vrati svoj narod u ovo carstvo. Prema tome, sve u Njegovom zemaljskom planu je okrenuto prema ostvarenju Božjeg plana otkupljenja. Niko ne može da odvoji Hrista od Njegove misije. Sa istrajnom posvećenošću, On Sebe potpuno posvećuje tome. Da bi potvrdio Isusovo zemaljsko delo, Otac, prilikom Preobraženja, objavljuje, ponovo, sinovstvo Isusovo i poziva svoje učenike da poslušaju Njegovog Sina.

Teme: Lekcija za ovu sedmicu pokriva sledeće dve teme:

1. Prioritet Isusove misije u svetlu Božjeg plana otkupljenja.
2. Slava Božjeg carstva, kako je istaknuto u Marko 9,1, i kako je prikazano, naročito, u vreme Preobraženja.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Isusov prioritet

U svom Jevanđelju Marko posvećuje mnogo pažnje Isusovim delima učinjenim u korist Njegovog naroda. Na primer, Marko opisuje Isusov odnos prema mnoštvu ili pojedincu kome se obraća. Hristovi učenici su uvek prisutni u narativima, ali nemaju istaknutu ulogu u mnogim ovim događajima. Međutim, Marko 8,27-33 predstavlja perikopu, ili odabir iz narativa, u kome postoji bliska interakcija između Isusa i Njegovih učenika. Prizor počinje Isusovim razgovorom sa svim učenicima. Potom, na kraju, razgovor se usredsređuje na jednog učenika, Petra.

Razgovor započinje Isusovim pitanjem u vezi sa Njegovim identitetom. Neki učenici iznose mišljenje da postoji određena razlika u shvatanju ljudi o tome ko je Isus i šta je Njegova misija. Drugi među Hristovim učenicima poistovećuju Isusa sa radom Jovana Krstitelja ili nekim drugim prorocima. Isusovo pitanje upućeno učenicima ne nagoveštava da Isus ne zna ko je On. Naprotiv, On želi da naglasi svrhu svog života na zemlji i čezne da Njegovi učenici shvate Njegovu misiju iz prve ruke. Iz tog razloga, nakon Petrovog odgovora: „Ti si Hristos“ (Marko 8,29), Isus počinje da otkriva neke buduće prekretnice na svom putovanju. Petar prepoznaje Isusa kao *ho Christos* (Hristos sa određenim članom), Mesiju, Pomazanika. (videti See Danker, et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, p. 1091). Isusovo mesijanstvo je u skladu sa eshatološkom perspektivom jevanđelja: On je bio Izabrani koga je Bog poslao da otkupi Izrailj. Nakon što je potvrdio Isusov mesijanski identitet, Marko opisuje pojedinosti Isusove misije kao Mesije, tvrdeći: „I počeo ih učiti da Sinu Čovječijemu valja mnogo postradati, i da će Ga okriviti starješine i glavari sveštenički i književnici, i da će Ga ubiti, i treći dan da će ustati.“ (Marko 8,31) Isus želi da Njegovi učenici potpuno shvate Njegov život na zemlji. On će patiti u toku svoje službe, umreti i potom ponovo ustati.

Marko 8,32.33 prikazuje privatni razgovor između Petra i Isusa. Petar, prema Jevanđelju po Marku, počeo je da kori Isusa. Međutim, Matej je rečitiji u vezi sa Petrovim sagledavanjem Isusove svrhe: „Bože sačuvaj, to neće biti od Tebe.“ (Matej 16,22) Isusov odgovor Petru bio je neverovatno strog:

„Idi od mene sotonu; jer ti ne misliš što je Božije nego što je ljudsko.“ (Marko 8,33) Zašto je Isus reagovao na taj način prema Petru? Iz jednostavnog razloga zato što je Petar dotakao najosnovniji aspekt Njegovog života i službe: Božji plan otkupljenja. Isus nikada nikome ne dozvoljava da se meša u Božji plan, čak i ako su takva uplitanja zaodenuća „dobrim“ namerama. Isus je dozvolio ljudima da se raspravljaju sa njim u neprijateljskom duhu. Tolerisao je uvredu. Podnosio je ranjavanje ne žaleći se. Ali Isus jedno nikada nije dozvolio: ometanje, ili namerni pokušaj da se zaustavi ili prekine Očev plan za Njegov život.

Očev plan nadahnjuje Isusa; on je razlog Njegovog života. Očev plan za Njegov život je važniji od fizičke hrane: „Jelo je Moje da izvršim volju Onoga koji Me je poslao.“ (Jovan 4,34; uporediti sa Marko 6,31) Ono što održava Isusov život jeste Božji plan; osim toga, sve ostalo je sekundarno. Isusov život je savršeno potčinjen Božjoj volji. Na isti način Isusovi sledbenici mogu da tvrde da su istinski Njegovi kada je njihov život usredsređen na Boga i na Njegov plan za njihovo otkupljenje.

Oni koji će videti delić slave Božjeg carstva

„Zaista vam kažem: Imaju neki među ovima što stoje ovdje koji neće okusiti smrti dok ne vide carstvo Božije da dođe u sili.“ (Marko 9,1)

Ovaj stih treba čitati u svetlu poslednjih stihova iz 8. poglavlja Jevanđelja po Marku, u kojima Isus govori o ceni učenja. Isus jasno kaže da „ko se postidi Mene i Mojijeh riječi u rodu ovome preljubotvornome i grješnom, i Sin će se Čovječij postidjeti njega kad dođe u slavi Oca svojega s anđelima svetima“ (Marko 8,38). U ovoj perikopi, Isus ukazuje na dva vremenska razdoblja: vreme sadašnje generacije i eru živog naraštaja na zemlji u vreme Isusovog povratka. Njegovo preobraženje u Marko 9,2-7 je kratak, ali tačan, prikaz glavnog događaja Njegovog budućeg proslavljanja. Petar, koji je bio prisutan, čini se da shvata događaj na taj način. Osvrnite se na tekst 2. Petrova 1,16: „Jer vam ne pokazasmo *sile i dolaska Gospoda našega Isusa Hrista* po pripovijetkama mudro izmišljenijem, nego *samo sami vidjeli slavu Njegovu*“ (dodat naglasak). U vezi sa onima „koi neće okusiti smrti“ *The Seventh-day Adventist Bible Commentary* kaže: „Značajno je to što sva tri sinoptička Jevanđelja beleže narativ o Preobraženju odmah nakon ovog proročanstva... Zatim, sva tri spominju činjenicu da se Preobraženje dogodilo oko sedmicu dana nakon ove izjave, nagoveštavajući da je ovaj događaj bio ispunjenje proročanstva. Veza između ova dva odeljka narativa čini se da isključuje mogućnost da je Isus ovde upućivao na nešto drugo osim Preobraženja, koje je bilo demonstracija carstva slave u malom.“ (*The SDA Bible Commentary*, vol. 5, p. 436)

Pored toga, moglo bi se reći da Marko ukazuje na eshatološki događaj slavnog dana Isusovog drugog dolaska; kada će „neki [u rodu ovome preljubotvornome i grješnom]“ (Marko 9,1) primiti konačnu kaznu i osudu. Smrt, u ovom slučaju, odnosi se na drugu smrt. Prema tome, pravedni neće biti uključeni u Marko 9,1. Međutim, da bismo shvatili stih u ovom kontekstu, moramo prihvatiti da se izraz „smrt“, u simboličkom smislu, odnosi na „drugu smrt“.

Drugo tumačenje teksta Marko 9,1 proističe iz shvatanja izraza „videti“. Grčki *edion* može se protumačiti na opširniji način i prevesti kao „zapaziti, postati svestan nečega, obratiti posebnu pažnju, iskusiti nešto, pokazati interesovanje prema nečemu“ (Danker, et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, pp. 279, 280). U tom smislu, obećanje iz teksta Marko 9,1 može da uključi druge događaje pored ispunjenja o preobraženju. A takođe može da uključi i druge ljude osim Petra, Jakova i Jovana koji su jedini videli Isusovo preobraženje.

Komentar R. Alana Kola (R. Alan Cole) može biti koristan u ovom trenutku: „Stih [Marko 9,1] mora, prema tome, da se odnosi ili na preobraženje koje sledi odmah potom, što se čini razumno; ili na kasnije događaje, još uvek u okviru nečijeg životnog veka, kao što je Hristova pobeda na krstu,

potvrđena vaskrsenjem (Kološanima 2,15); ili izlivanje Duha; ili kasnije širenje blagoslova carstva na neznabošce.“ (Cole, *Mark: An Introduction and Commentary*, vol. 2 of Tyndale New Testament Commentaries [Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1989], pp. 213, 214)

Još jedna važna pojedinost koju treba zapaziti u tekstu Marko 9,1 jeste da se glagol *erchomai*, preveden kao „dođe“ u rečenici „carstvo Božije da dođe u sili“, koristi u perfektu. Ovaj glagol nagoveštava da je carstvo već došlo. Ovakvo shvatanje je u skladu sa Markovom porukom „približi se carstvo Božije“ (Marko 1,15). Da ponovimo još jednom, glavna tema ovde je Božje carstvo. Isusova je velika nada da neki koji su stajali oko Njega zapaze, ili postanu svesni, dela Njegovog carstva pre nego što nastupi dan Njegove smrti.

Nema sumnje da su Preobraženje i drugi događaji koji su usledili, kao što je Hristovo raspeće i vaskrsenje, bili prekretnice koje su trebalo da stave na probu veru učenika i da je ojačaju. Ova misao čini se da je u skladu sa gledištem Elen Vajt: „Učenici su bili uvereni da su Mojsije i Ilija bili poslani da zaštite njihovog Učitelja i uspostave Njegovu carsku vlast. Međutim, pre krune mora da dođe krst. Predmet njihovog razgovora sa Isusom nije bilo Hristovo proglašenje za cara, već smrt koja će se zbiti u Jerusalimu.“ (*Čežnja vekova*, str. 422. original)

Preobraženje je, u prenesenom smislu, bilo „pret prikaz“ veličanstvenog događaja na kraju vremena: Drugog dolaska. Takav slavan događaj ispunio je učenike divljenjem. Pred njihovim očima pojavili su se Mojsije i Ilija i razgovarali sa Isusom (Marko 9,4). Prema rečima Elen Vajt, i Mojsije i Ilija predstavljaju otkupljene. Ilija predstavlja one koji neće okusiti smrt, a Mojsije one koji će ustati iz praha. „Na brdu je u malom predstavljeno buduće carstvo slave – Hristos car, Mojsije predstavnik vaskrslih svetih, a Ilija preobraženih.“ (*Čežnja vekova*, str. 422. original)

Preobraženje zauzima važnu ulogu u Markovom evanđeoskom izveštaju. Ovim događajem utvrđeno je sinovstvo Isusa Hrista. Bog Otac daje letimičan uvid u sjaj Njegovog carstva. Tada nastaje oblak i prekriva Božju slavu. Otac progovara iz oblaka kršeći ishitren i drzak Petrov savet. Kako je to Marko iskazao: „I dođe glas iz oblaka govoreći: Ovo je Sin Moj ljubazni; Njega poslušajte“ (Marko 9,7). Ovaj izveštaj prikazuje važnost našeg priznanja da je Isus Božji Sin. Međutim, narativ nas uči koliko je ključno da Mu budemo poslušni, a ne samo da Ga priznamo. U Bibliji, slušanje je sinonim za poslušnost. Takva poslušnost, ili slušanje, obuhvata svakodnevno predavanje Isusu Hristu. Kao takva, naša poslušnost treba da prati naše poznavanje Isusa.

U odeljcima Jevanđelja po Marku koje smo upravo proučili, pisac naglašava Isusov mesijanski identitet i otkriva glavne znake sile i slave Njegovog carstva. Suzan V. Henderson dobro izražava ovu misao kada beleži: „Drugi evanđelista jasno kuje taj identitet u vatri Isusove mesijanske misije: da unapred obavesti o Božjoj odlučujućoj pobedi nad silama sadašnjeg zlog doba.“ (Henderson, *Christology and Discipleship in the Gospel of Mark* [Cambridge: Cambridge University Press, 2006], p. 4)

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Preobraženje je bilo toliko zadivljujuće da su učenici bili prestrašeni njime (Marko 9,6). Zamolite učenike da zastanu na trenutak i razmisle o Isusovom drugom dolasku. Koje vam misli prve dolaze na um? Zamolite dobrovoljce da svoje utiske podele sa razredom.

Šta će se dogoditi pravednim mrtvima prilikom Drugog dolaska? Razmotrite učenje apostola Pavla: „Ujedanput, u trenuću oka u pošljednjoj trubi; jer će zatrubiti i mrtvi će ustati neraspaljivi, i mi ćemo se pretvoriti.“ (1. Korinćanima 15,52) U 54. stihu dodaje: „Onda će se zbiti ona riječ što je napisana: pobjeda proždrije smrt.“ Kako vam ovaj ugao sagledavanja pruža nadu i utehu?

8. biblijska doktrina

Poučavanje učenika: drugi deo

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Marko 10,15.21.22.44.45

Središte proučavanja: Marko 10

Uvod: U prethodnim poglavljima proučavali smo o tome da je Isus, kako je to Marko naglasio, posebnu pažnju u svom propovedanju posvetio Božjem carstvu. U 10. poglavlju, međutim, Marko zapaža uticaj Božjeg carstva na srca ljudi koji su prihvatili njegove principe u svom životu. Marko takođe kazuje kako mi, isto tako, možemo iskusiti carstvo dok čekamo njegovu uzvišenu manifestaciju na kraju vremena.

Teme: Lekcija za ovu sedmicu bavi se pitanjem kako možemo ući u carstvo Božje. Takođe ćemo se osvrnuti na izazove sa kojima se ljudi suočavaju u svojoj nameri da uđu u carstvo ili da sada iskuse carstvo. Razmotrićemo sledeće tri tačke:

1. Marko pojašnjava da ljudi koji žele da uđu u Božje carstvo moraju posedovati prirodni stav male dece.
2. Bog poziva bogate, kao i siromašne, da uđu u carstvo Božje.
3. Da bismo sada iskusili Božje carstvo, moramo imati na umu određena načela.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Božje carstvo i mala deca

Kao i u prethodnim poglavljima Markovog Jevanđelja, tema o Božjem carstvu je i u 10. poglavlju isto tako centralna tema. U ovom poglavlju, međutim, pisac razmišlja o nečemu što ga muči a povezano je sa tom temom: Kako ljudi ulaze u Božje carstvo? Odnosno, koliko je teško ljudima da to učine? Marko otelotvoruje ovo istraživanje u obliku dva pitanja: „Šta mi treba činiti da dobijem život vječni?“ (Marko 10,17) i „Ko se, dakle, može spasti?“ (Marko 10,26) U suštini, ova dva pitanja izražavaju istu misao o tome ko može da uđe u Božje carstvo. Zatim, odgovori na oba pitanja potvrđuju važnost koju Isus pridaje Božjem carstvu u svom propovedanju.

Da bi ušli u Božje carstvo, ljudi moraju da ga prihvate i poveruju u njega sa potpunim poverenjem i verom malog deteta. Marko 10,15 navodi: „Zaista vam kažem: Koji ne primi carstva Božijega kao dijete, neće ući u njega.“ Roditelji će se složiti sa tim da deca, kada im daju poklone, ne pitaju šta moraju da učine da bi primila darove. Deca jednostavno pružaju ruke i uzimaju dar. Isus čezne da vidi ovakvu istu želju i prihvatanje u srcima svojih slušalaca u njihovom odgovoru na Njegovu poruku o carstvu i na samo carstvo. Grčki jezik čini se da podržava ovu misao. Glagol preveden kao „primiti“ u prethodnom stihu potiče od grčke reči *dechomai*, što znači „držati nešto“, „spremno primiti informaciju i smatrati je istinitom – spremno primiti, prihvatiti, verovati“; „prijateljski prihvatiti nečije prisustvo, ukazati dobrodošlicu“. (Johannes P. Louw and Eugene Albert Nida, *Greek-English Lexicon of the New Testament: Based on Semantic Domains*, vol. 2 [New York: United Bible Societies, 1989], pp. 220, 372, 453) Drugim rečima, Isus kazuje svojim učenicima, kao i ostalim slušaocima, da ukoliko žele da uđu u carstvo, moraju da *veruju* u carstvo, treba *toplo da ga dočekaju*, i *čvrsto da se drže* carstva sa oduševljenjem malog deteta kada uzima poklon. Ukratko rečeno, možemo ući u carstvo Božje ako prihvatimo radosnu vest o njemu. Kada verujemo u radosnu vest, mi carstvo činimo svojim.

Hristos poziva bogate, kao i siromašne, da uđu u carstvo Božje

Izveštaj o bogatom mladiću sledi odmah nakon što je Isus blagosiljao decu. Bogati mladić verovatno je bio u mnoštvu koje je videlo da Isus uzima decu u naručje i blagosilja ih. Sada Isus govori o tome kako ljudi mogu ući u Božje carstvo. Možda je mladić bio dirnut Isusovim saosećanjem prema deci, te je njegovo pitanje izviralo iz srca koje je u tom trenutku bilo omekšano Spasiteljevom milošću. Privučen Isusu, mladić pita: „Šta mi treba činiti da dobijem život vječni?“ (Marko 10,17) U ovom pitanju Marko povezuje dve misli: nasleđivanje večnog života sa Božjim carstvom. U odeljku koji sledi u 10. poglavlju, Isus prikazuje dve poteškoće koje mogu da spreče ili osujete ljude da iskuse Božje carstvo i uđu u njega. Na osnovu Isusovog odgovora saznajemo da nije komplikovano ući u carstvo. U isto vreme, moramo biti svesni izazova ili zamki koje mogu da nas uhvate na našem putovanju prema carstvu. Prva zamka uključuje naša materijalna dobra.

Nakon čitanja izveštaja o bogatom mladiću, zapažamo da naslednici Božjeg carstva dobro poznaju Njegov zakon i Pismo. Bog voli kada ljudi slede Njegove naloge. Međutim, sama poslušnost nije dovoljna da osigura ulazak u Božje carstvo. U tekstu Marko 10,21.22 Isus prepoznaje važnu pojedinost koja potkrepljuje načela koja je izneo u prizoru sa malom decom. Marko o Isusu i bogatom mladiću piše sledeće: „A Isus pogledavši na nj, omilje mu, i reče mu: Još ti jedno nedostaje: idi prodaj sve što imaš i podaj siromasima; i imaćeš blago na nebu; i dođi te hajde za Mnom uzevši krst. A on posta zlovoljan od ove riječi, i otide žalostan; jer bijaše vrlo bogat.“ Isus je voleo mladića i cenio je njegovu vernost Božjem zakonu. Međutim, mladić nije verovao u Božje carstvo i sve što ono podrazumeva. Samo osoba koja je prihvatila Božje carstvo i poverovala u njega može ući u njega. Bogati mladić nije poverovao u njega; ili u najmanju ruku, nije bio spreman da poveruje ili da ga prihvati.

Bogati mladić, kao i neki Isusovi učenici, zamišljao je Božje carstvo u zemaljskim uslovima, smatrajući bogatstvo i moć njegovim glavnim elementima. Neko bi mogao reći da je bogati mladić već bio stanovnik „velikog carstva“ na ovoj zemlji; odnosno, carstva mamona ili bogatstva. „Jer bijaše vrlo bogat.“ (Marko 10,22) Međutim, iako je bogati mladić verovao u Pismo, on nije bio spreman da se odvoji od „sopstvenog carstva“. Mogli bismo tvrditi da nije verovao da mu Božje carstvo na kraju može doneti bolji život koji je tražio. Problem u ovom narativu ne tiče se ispravnosti bogatstva, već prioriteta koje oni koji tvrde da veruju u Isusa daju Njegovom carstvu. Nažalost, previše ljudi gradi velika carstva u ovom svetu što ih sprečava da uvide važnost Božjeg carstva u svom životu. Kao rezultat, oni ne stavljaju Božje carstvo na prvo mesto.

Takođe je tačno da bogati čovek ili žena ne moraju da se odreknu svoje imovine ili porodice da bi postali pravi Isusovi sledbenici. U svom razgovoru sa Petrom „Isus odgovarajući reče: Zaista vam kažem: nema nikoga koji je ostavio kuću, ili braću, ili sestre, ili oca, ili mater, ili ženu, ili djecu, ili zemlju, Mene radi i jevanđelja radi, a da neće primiti sad u ovo vrijeme sto puta onoliko kuća, i braće, i sestara, i otaca, i matera, i djece, i zemlje, u progonjenju, a na onome svijetu život vječni.“ (Marko 10,29.30, dodat naglasak) Ono na šta se ukazuje u ovim stihovima jeste korenita promena starih prioriteta u životu.

Važno pitanje ovde je da Božje carstvo mora biti uzdignuto u ljudskom srcu iznad odanosti svakom ovozemaljskom carstvu. Prema tome, Marko naglašava Božju vladavinu nad našim životom. Kada Gospod vlada u našem životu, On vlada onim što posedujemo. Ako se to ne dogodi, uklonili smo sebe iz Božjeg carstva.

Iskusiti Božje carstvo

Pitanje o kome smo prethodno razgovarali usredsređuje se na glavnu prepreku ulaska u Božje carstvo: davanje prioriteta zemaljskoj imovini u odnosu na Božje carstvo. Naša sledeća tema tiče se naših međusobnih odnosa. Kako bi stanovnici Božjeg carstva trebalo da žive u zajednici jedni sa drugima? Ova tema je sada za nas ključna.

Na samom početku zapažamo da se izraz „među vama“ naglašava u ovom delu 10. poglavlja Jevanđelja po Marku. Marko 10,31 povezuje prethodni razgovor o imovini sa razgovorom o odnosima. Isus kaže: „Ali će mnogi prvi biti poslednji, i poslednji prvi.“ Drugim rečima, ulazak u Božje carstvo ne temelji se na ljudskoj hijerarhiji. Da bismo ilustrovali ovu misao, osvrnimo se na trenutak na izveštaj o Isusu i Njegovim učenicima na njihovom putu za Jerusalim. Učenici su smatrali da Isus ide u Jerusalim da osnuje svoje carstvo. Prema tome, dvojica od njih su Mu se obratila: „Daj nam da sjednemo jedan s desne strane Tebi, a drugi s lijeve.“ (Marko 10,37) Da li zapažate da učenici nisu pitali da uđu u carstvo? Umesto toga, oni su lobirali za glavne položaje u njemu. U svom odgovoru, Isus je objasnio da će Njegovi sledbenici koji nastoje da uđu u carstvo primiti blagoslove (Marko 10,30) i isto tako doživeti progonstva u ovom životu.

U tekstu Marko 10,38-40 Isus je istakao, još jednom, da je Njegovo carstvo obuhvatalo čašu patnje, ne život vladanja nad drugima. Nema ničeg pogrešnog u težnji prema izvrsnosti u svim institucijama ili organizacijama, uključujući crkvene zajednice. Međutim, Isus je naglasio kako takvo stremljenje za izvrsnošću treba da se ostvari. U Marko 10,42-45 On je naveo kakav ispravan stav vođa u njihovim zajednicama treba da bude: „Ali među vama da ne bude tako; nego koji hoće da bude veći među vama, da vam služi. I koji hoće prvi među vama da bude, da bude svima sluga. Jer Sin Čovječij nije došao da Mu služe nego da služi, i da da dušu svoju u otkup za mnoge.“ (Marko 10,43-45)

Drugim rečima, to što smo stanovnici Božjeg carstva, naročito oni koji su na vodećim položajima – podrazumeva život žrtve i službe pre nego život vladavine nad drugima. Isus je primer na koji treba da se ugledamo.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Šta je Isus mislio kada je rekao: „Kako je teško... ući u carstvo Božije!“ (Marko 10,24) Stih ne kaže da je nemoguće ući u Božje carstvo, već samo da je „teško“. Zašto? Jedan mogući razlog je što veoma bogati ljudi možda ne vide svoju potrebu za Bogom ili onim što On može da učini za Njih.

Pisac ovih pouka za učitelje seća se vremena tokom svojih studentskih dana kada je imao priliku da proučava biblijske lekcije sa jednim bogatim čovekom. Jednog dana, dok su proučavali lekciju, bogati čovek pogledao je direktno u piščeve oči i rekao: „Bilo je odlično saznati više o Bogu iz Biblije. Ali mislim da meni nije potreban Bog. Ako mi je nešto potrebno, samo odem i kupim. To je sve što postoji u životu.“

Možemo li dobiti sve u životu nezavisno od Boga? Objasnite. Da li postoje neke stvari u životu koje ne možemo da kupimo novcem? Šta je to?

Da li neko od članova vašeg razreda poznaje veoma bogate osobe ili ljude na vodećim i istaknutim položajima u društvu? Ukoliko poznaju, kako vaši članovi razreda mogu da pomognu ovim pojedincima da poveruju da je Božje carstvo i za njih? Imajte na umu da ništa nije preteško za Gospoda. Sa ljudske tačke gledišta, ulazak u Božje carstvo može se činiti teškim, ako ne i nemogućim, za neke ljude. Ali setite se Isusovih reči: „Ljudima je nemoguće, ali nije Bogu: jer je sve moguće Bogu.“ (Marko 10,27)

9. biblijska doktrina

Sukobi u Jerusalimu

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Marko 11,15.17; Marko 12,7

Središte proučavanja: Marko 11,12

Uvod: Jevanđelje po Marku je najkraće od četiri evanđeoska narativa o Isusovoj službi. Do 9. poglavlja, pisac govori o Isusovoj službi u Njegovoj galilejskoj oblasti. Međutim, počevši od 10. poglavlja Jevanđelja po Marku, narativ se pomera na Isusovu službu u Judeji, naročito u Jerusalimu.

Na Njegovom putu u veliki grad, Isus objašnjava svojim učenicima svoju misiju koja će se tamo ostvariti. Izveštaj ne samo da najavljuje promenu kad je reč o mestu Hristove službe, već takođe upoznaje čitaoce sa poslednjim delom Isusove službe i života na zemlji.

Teme: Lekcija za ovu sedmicu razmatra neke značajne događaje u Isusovom životu koji su se odigrali u Jerusalimu, naročito one u vezi sa Hramom:

1. Najava Hristovog stradanja jer je povezano sa Njegovom smrću.
2. Isusovo putovanje u Jerusalim, bez obzira što Marko, u desetom poglavlju, spominje Isusov kratak boravak u Judeji. Jedanaesto poglavlje opisuje Isusov važan ulazak u čuveni grad.
3. Isusovo delovanje u Jerusalimu i Hramu, mestu najvećeg dela rasprava u 11. i 12. poglavlju Jevanđelja po Marku.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Najava stradanja

Počevši od 8. poglavlja Jevanđelja po Marku, Isus jasno najavljuje svoje predstojeće stradanje na krstu. „I poče ih učiti da Sinu Čovječijemu valja mnogo postradati, i da će Ga okriviti starješine i glavari sveštenički i književnici, i da će Ga ubiti, i treći dan da će ustati.“ (Marko 8,31) Kasnije, u sledećem poglavlju, Isus opisuje budući prizor svoje smrti: „Govoraše im da će se Sin Čovječij predati u ruke ljudske, i ubiće Ga, i pošto Ga ubiju ustaće treći dan.“ (Marko 9,31) Isus zna da je Njegovo putovanje prema Jerusalimu staza patnje i smrti. Ali On je odlučan da ode tamo zato što je Njegova misija da umre na krstu da bi spasao ljudski rod.

Nažalost, učenici ne shvataju Isusove reči o Njegovoj misiji kao direktno ispunjenje proročanstva. Učenici smatraju da će Isus osnovati zemaljsko carstvo u njihovo vreme. Iz tog razloga, oni se raspravljaju o mogućim prednostima ili položajima koje mogu zadobiti u takvom carstvu i od takvog carstva. Luka, u svom Jevanđelju, beleži osećanje nelagodnosti među učenicima nakon što je Isusova smrt duboko razočarala njihove nade i ambicije. „A mi se nadasmo da je On onaj koji će izbaviti Izrailja“ (Luka 24,21), kaže jedan od njih. Prema tome, iako Ga je mnoštvo pratilo, Isus na kraju hoda sam. Samo On razume pun značaj svakog svog dela. Kao što je Isaija to opisao stotinama godina ranije: „Gazih sam u kaci, i niko između naroda ne bješe sa Mnom.“ (Isaija 63,3)

Isus kreće u Jerusalim

Čuveni grad Jerusalim prima Mesiju bez velike pompe od strane verskih vođa i učenih ljudi u narodu. Isus dolazi na magaretu. Njega ne prepoznaju kao cara oni koji sude po Njegovoj spoljašnosti. Neki, možda učenici, radosno uzvikuju o carstvu koje će doći. „A koji idahu pred Njim i za Njim, vikahu

govoreći: Osana! blagosloven koji ide u ime Gospodnje! Blagosloveno carstvo oca našega Davida koje ide u ime Gospodnje! Osana na visini!“ (Marko 11,9.10)

Sledeći deo Markovog narativa u 11. poglavlju usredsređuje se na Hram – središte verskih obreda za čitav izrailjski narod – i naročito na službe u njemu. Sa Isusove tačke gledišta, svrha zbog koje je Hram prvobitno osnovan postala je nevažna. Elen Vajt to objašnjava na sledeći način: „Ovu službu ustanovio je sam Hristos. Svakim svojim delom, ona je predstavljala Njega i zato je bila puna životne snage i duhovne lepote. Međutim, Jevreji su izgubili duhovni život koji je proizlazio iz njihovih obreda i čvrsto se držali mrtvih formi. Pouzdali su se u same žrtve i obrede, umesto da su se oslanjali na Onoga na koga su te žrtve ukazivale. Da bi popunili mesto onoga što su izgubili, sveštenici i rabini umnožavali su svoje zahteve, i ukoliko su bivali stroži, utoliko se manje ispoljavala Božja ljubav. Svoju svetlost merili su mnoštvom svojih obreda, dok su njihova srca bila ispunjena gordošću i licemerstvom.“ (*Čežnja vekova*, str. 29. original)

Isus i Hram

Marko kazuje: „I uđe Isus u Jerusalim, i u crkvu; i promotrivši sve, kad bi uveče, iziđe u Vitaniju s dvanaestoricom.“ (Marko 11,11) Sledećeg dana, nakon što se vratio u Hram, nije skrio svoju ogorčenost. „I dođoše opet u Jerusalim; i ušavši Isus u crkvu stade izgoniti one koji prodavahu i kupovahu po crkvi; i ispremeta trpeze onijeh što mijenjahu novce, i klupe onijeh što prodavahu golubove.“ (Marko 11,15)

Potom, navodeći Pismo, Isus ih optužuje: „Nije li pisano: dom Moj neka se zove dom molitve svima narodima? A vi načiniste od njega hajdučku pećinu.“ (Marko 11,17) Nema sumnje da je Isus ogorčen zbog beskrupuloznih poslova obavljanih u predvorju Hrama. Elen Vajt komentariše ovaj događaj: „Trgovci su tražili previsoke cene za životinje koje su prodavali, a svoju dobit delili sa sveštenicima i poglavarima, koji se su tako bogatili na račun naroda.“ (*Čežnja vekova*, str. 155. original)

U isto vreme, znamo da „se od svakog Izrailjca očekivalo da plati godišnji porez za hram u iznosu od pola sikla... Rasprave o tome šta su hramske vlasti učinile sa viškom novca sugerišu da su finansije bile potpuno netransparentne.“ (David Instone-Brewer, "Temple and Priesthood," in *The World of the New Testament: Cultural, Social, and Historical Contexts*, eds. Joel B. Green and Lee Martin McDonald [Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2013], pp. 203, 204)

Marko 11,18 usredsređuje pažnju čitaoca na sveštenike, vođe svih službi u Hramu, i književnike i kako „tražahu kako bi Ga pogubili“. Koliko je žalosno kada shvatimo da su upravo verske vođe inicirale Isusovu smrt. Kada ih je Spasitelj ukorio, „trebalo je da isprave zloupotrebu hramskog predvorja“ (Elen Vajt, *Čežnja vekova*, str. 156.157. original). Umesto da slušaju Isusovu poruku, verske vođe su želele da glasnik nestane. Elen Vajt takođe beleži: „Sami sveštenici koji su služili u Hramu izgubili su iz vida smisao službe koju su vršili. Oni su prestali da preko simbola gledaju ono što je on predstavljao. U prinošenju žrtvenih darova ponašali su se kao glumci u nekom komadu. Obredi koje je sam Bog uspostavio postali su sredstvo za zaslepljivanje uma i otvrdnjavanje srca. Ovim kanalima Bog nije mogao više ništa da učini za čoveka. Ceo sistem morao je da se ukine.“ (*Čežnja vekova*, str. 36. original)

Sledećeg dana, Isus je ponovo ušao u predvorje Hrama (Marko 11,27). Ponovo su sveštenici, književnici i starešine ušli u raspravu sa Njim. Prepirali su se sa Isusom u vezi sa Njegovom vlašću, i upitali: „Kakvom vlasti to činiš?“ (Marko 11,28) Isus je odgovorio na njihovo pitanje drugim pitanjem izbegavajući da im da direktan odgovor. U stvari, Isus je ranije već odgovorio na to isto pitanje, pa ipak, od tada se nikakva promena nije dogodila u stavu izrailjskih vođa. Dalje, Isus je znao, prema nameri njihovog pitanja, da su oni želeli samo da uđu u raspravu sa Njim umesto da se pokaju zbog

svoje oholosti i tvrdoglavosti. Bilo je jasno da su kroz Njegova učenja uočili Isusov božanski karakter: „Učitelju, znamo da si istinit, i da ne mariš ni za koga; jer ne gledaš ko je ko, nego zaista putu Božijemu učiš.“ (Marko 12,14)

U drugim slučajevima verske vođe obasule su Isusa pitanjima iz zlobe, kao što je opisano u tekstu Marko 12,13: „I poslaše k Njemu neke od fariseja i Irodovaca da bi Ga uhvatili u riječi.“ Verske vođe zajedno „gledahu da Ga uhvate“ (Marko 12,12).

U priči o vinogradu (Marko 12,1-11) Isus sa preciznošću razotkriva podle zavere verskih vođa da Mu u bliskoj budućnosti oduzmu život. Hristos potvrđuje njihovu podmuklost u priči sledećim rečima: „I uhvatiše ga, i ubiše, i izbaciše ga napolje iz vinograda.“ (Marko 12,8) Međutim, s obzirom na naš razgovor o hramu, ono što je najznačajnije jesu Isusove reči u 9. stihu. U ovom stihu Isus objašnjava šta će se dogoditi prema Božjem spasonosnom planu: „Doći će i pogubiće vinogradare, i daće vinograd drugima.“ (Marko 12,9) Sa Isusovom smrću čitav sistem Šatora od sastanka dostigao je kraj. Svi njegovi simboli ukazivali su na Isusa. Pored toga, verni ostatak Izrailja nastavio je misiju. Vilijam L. Lejn (William L. Lane) objašnjava pravu Izrailjevu strašnu sudbinu sledećim rečima: „U okviru priče neizbežna posledica odbacivanja sina bila je odlučna, katastrofalna presuda. Ovo ukazuje na presudno značenje odbacivanja Jovana i Isusa što je istaknuto u tekstu Marko 11,27-12,12, jer se radi o odbacivanju Boga. Bez objavljivanja svog uzvišenog sinovstva, Isus jasno ukazuje da je Sinedrion odbacio Božjeg poslednjeg glasnika i da će uslediti nesreća. Sveto poverenje izabranog naroda biće preneseno na novi Božji Izrailj.“ (Lane, *The Gospel According to Mark: The New International Commentary on the New Testament*, [Grand Rapids, MI: William B. Eerdmans Publishing Co., 1974], vol. 2, p. 419)

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Kakve praktične pouke možemo naučiti iz Isusovog postupka čišćenja Hrama? Razmotrite sledeću izjavu: „Predvorja Jerusalimskog hrama, ispunjena gužvom i nesvetom trgovinom, predstavljala su isuviše vernu sliku hrama srca, obesvećenog prisustvom strasti i nesvetih misli. Čišćenjem Hrama od kupaca i prodavaca, Isus je objavio svoju misiju čišćenja srca od prljavštine greha – od svetovnih želja, sebičnih sklonosti, rđavih navika koje kvare dušu.“ (*Čežnja vekova*, str. 161. original)

U tekstu Marko 12,14 jedan od fariseja obraća se Isusu: „Učitelju, znamo da si istinit, i da ne mariš ni za koga; jer ne gledaš ko je ko, nego zaista putu Božijemu učiš.“ Čini se da verske vođe prepoznaju ko je Isus, kao i vlast kojom naučava. Međutim, nisu voljni da slede Isusa i postanu deo Njegovog carstva. Pitajte članove razreda kako su vođe mogle da prepoznaju Njegovu vlast, a da Ga ipak odbace u isto vreme? Kako se ovo isto prepoznavanje i odbacivanje Isusa ponavlja u savremeno vreme?

10. biblijska doktrina

Poslednji dani

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Marko 1,14.27

Središte proučavanja: Marko 13

Uvod: Tekst Marko 13 obuhvata Isusovo gledište o eshatologiji, ili poslednjim danima. Njegovom izlaganju prethodilo je pitanje učenika postavljeno kao odgovor na Njegovu izjavu o uništenju Hrama u Jerusalimu, događaju koji su povezali sa krajem sveta: „Kaži nam kad će to biti? I kakav će znak biti kad će se to sve svršiti?“ (Marko 13,4)

Teme: Glavna tema za proučavanje ove sedmice je eshatološki materijal iz teksta Marko 13. Nastojaćemo da definišemo ili istražimo sledeće:

1. Šta je eshatologija ili kratka definicija eshatologije.
2. Eshatologija u 13. poglavlju Jevanđelja po Marku, ili analiza njegovog unutrašnjeg konteksta i gledišta Elen Vajt o ovoj temi.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Šta je eshatologija

Prema Rečniku Biblije Erdmans „eshatologija (od grčke reči *éschatos*, 'poslednji') tiče se očekivanja kraja vremena, bilo da se radi o završetku istorije, samom svetu ili sadašnjem vremenu“. (John T. Carroll, "Eschatology," *Eerdmans Dictionary of the Bible* [Grand Rapids, MI: William B. Eerdmans, 2000], p. 420)

Osnovni element biblijske eshatologije je da nagoveštava buduće ispunjenje. Konkretno rečeno, radi se o prediktivnoj izjavi i njenom kasnijem ispunjenju. Važno je zapaziti da biblijski izrazi „kraj vremena“ ili „ispunjenje vremena“ nisu povezani samo sa parusijom, Isusovim drugim dolaskom i krajem vremena. Eshatologija takođe obuhvata ispunjenje neke objave koja se tiče „kraja“ određenog razdoblja ili početka novog. Takav je slučaj u tekstu Marko 1,15, u kome Isus lično objavljuje da „iziđe vrijeme“. Nema sumnje da je ovde spomenuto ispunjenje povezano sa proročanstvom o 70 sedmica. Drugi primer eshatološkog ispunjenja je slučaj o gnusobi pustošnoj, iz teksta Danilo 9, koja se odnosi na uništenje Jerusalima, kako ćemo kasnije proučavati. Eshatologija 13. poglavlja Jevanđelja po Marku uključuje razgovor o oba ova prediktivna proročanstva – o 70 sedmica i mrzosti opušćenja – i njihovim budućim ispunjenjima.

Eshatologija u 13. poglavlju Jevanđelja po Marku

Pre nego što analiziramo izabrane elemente u eshatologiji teksta Marko 13, biće korisno da razmotrimo da je eshatologija u velikoj meri isto što i očekivana istorija. Odnosno, ona je obećanje o nekom događaju pre nego što se on zbude.

Počnimo razmatranjem osnovnog pitanja: Zašto u biblijskoj literaturi postoji eshatološki žanr? Moguće zato što biblijska eshatologija ima za cilj da pokaže da Gospod upravlja istorijom, da sve teče u skladu sa Njegovom namerom. Međutim, eshatologija ima dodatnu svrhu: da učini Božji narod svesnim ispunjenja Božjih proročanstava, uključujući ona povezana sa parusijom. Obavešteni na taj način, na njih će očekivani događaj pozitivno uticati. Dakle, možemo reći da je eshatologija jevanđelje ili „radosna vest“ o sutrašnjici.

Da danas znam da će me dobar prijatelj posetiti sledeći mesec, ja bih iskoristio tu informaciju da izvršim pripreme, da pripremim sebe i dom kako bih primio gosta na najbolji mogući način. Isto tako treba da se pripremimo za Isusov dolazak.

Takođe, zapažamo da je u eshatologiji Markovog Jevanđelja naglašena ideja o hitnosti. Sledeći stihovi otkrivaju ovu temu: Marko 13,9.23.28.33.35 i 37. Ukratko, mogli bismo reći da je eshatologija data za praktičnu primenu kako bi nam pomogla da ostanemo budni.

Prvi razgovor o eshatologiji u Jevanđelju po Marku odnosi se na vesti o uništenju Jerusalima i Hrama. Kao takav, ovaj budući događaj najavio je ispunjenje mrzosti opušćenja, najavljene u Danilo 9. Dakle, eshatologija o Isusu utemeljena je na biblijskom proročanstvu. U Jevanđelju po Marku, Isus ne najavljuje nužno novi događaj; On ukazuje na ispunjenje određenog vremena. Ne spominje se tačan datum u Isusovom objašnjenju o tome šta će se dogoditi, On zapravo daje znake. Prema tome, mrzost opušćenja – na koju se ukazuje u Marko 13,14 – ima svoje ispunjenje u uništenju Jerusalima i njegovom Hramu (Marko 13,2). I Josif Flavije, jevrejski istoričar, i Elen Vajt opisuju nesrećne poslednje dane Hrama i grada.

„Tako se Tit povukao u tvrđavu Antoniju, i odlučio da napadne hram sledećeg dana, rano ujutru, sa čitavom vojskom, i da se ulogori oko svetog doma. Ali kad je reč o tom domu, Bog ga je, zasigurno, odavno osudio na oganj; i sada je taj kobni dan došao, prema sudbini vekova; bio je deseti dan meseca Ava kada je prethodno bio spaljen od strane vavilonskog cara; iako su se ovi plamenovi podigli zbog samih Jevreja, oni su ih izazvali; jer nakon Titovog povlačenja, pobunjenici su se primirili na neko vreme, a zatim su ponovo napali Rimljane, kada su se čuvari svetog doma borili sa onima koji su gasili vatru koja je gorela u unutrašnjim odajama hrama; ali ovi Rimljani nagnali su Jevreje u beg, i nastavili do samog svetog doma... Sada su oko oltara ležala mrtva tela nagomilana jedno na drugo, dok je niz stepenice koje su vodile do tog mesta tekla ogromna količina krvi, gde su takođe mrtva tela, ubijena gore (na oltaru), pala.“ (Josephus, *The New Complete Works of Josephus*, book 6, trans. William Whitston [Grand Rapids, MI: Kregel Publications, 1999], p. 896)

„Posle razaranja Hrama, ubrzo je i ceo grad pao u ruke Rimljanima. Jevrejske starešine napustile su svoje neosvojive kule i Tit ih je zatekao prazne. Posmatrao ih je zadivljeno i tvrdio da mu ih je sam Bog predao u ruke; jer nikakva ratna oruđa, bez obzira na svoju snagu, ne bi mogla da savladaju ta velika utvrđenja. Grad i Hram bili su razoreni do temelja, a zemlja na kojoj je nekada stajao sveti dom bila je 'uzorana kao njiva' (Jeremija 26,18). Za vreme opsade i krvoprolića koje je usledilo poginulo je više od milion ljudi. Preživeli su bili odvedeni kao zarobljenici, prodati kao roblje, odvedeni u Rim da ulepšaju trijumf pobednika, bacani zverima u amfiteatrima ili rasejani kao beskućnici i litalice po celom svetu.“ (*Velika borba*, str. 35. original)

Voljeni grad sada je bio u ruševinama. Međutim, važno je da ne zaboravimo da su određeni događaji najavili približavanje uništenja da bi narod pobeo iz grada i tako sačuvali svoje živote. Među tim znacima bila su lažna učenja. Isus je upozorio: „Jer će mnogi doći u Moje ime govoreći: Ja sam; i mnoge će prevariti.“ (Marko 13,6); doći će do društvenog i političkog komešanja, ratova i gladi (Marko 13,7.8); i progonstava (Marko 13,9.11-13). Pre ispunjenja „velikog dana“, Isus naglašava da „u svima narodima treba da se najprije propovjedi jevanđelje“ (Marko 13,10). Nema sumnje da su oni koji su poslušali znake spasili svoje živote od uništenja koje se bližilo. Elen Vajt je rekla da „nijedan hrišćanin nije stradao prilikom razorenja Jerusalima. Hristos je svojim učenicima uputio opomenu, i svi koji su poverovali Njegovim rečima, pazili su na obećani znak“. (*Velika borba*, str. 30. original)

Ispunjenje proročanstva stotinama godina nakon vremena proroka Danila

„Jevreji su odbacili i pozive Božjeg Sina, pa su ih sada opomene i pozivi samo učvršćivali u odluci da sve do kraja pružaju otpor. Uzaludni su bili Titovi naponi da spase Hram; Neko veći od njega izjavio je da ni kamen na kamenu neće ostati od njega.“ (*Velika borba*, str. 33. original)

Iako je eshatologija iz Marko 13, vezana za mrzost opušćenja, imala delimično ispunjenje u uništenju Jerusalima od strane Titovih snaga 70. godine, Marko prikazuje, u 13. poglavlju, dodatno ispunjenje od velikog značaja. Jedna digresija, započnimo našu diskusiju zapažanjem da određene eshatološke objave treba proučavati sa širom perspektivom na umu. Odnosno, treba da razmotrimo načine na koje eshatološka sočiva mogu pomoći našem još potpunijem razumevanju prorečenih događaja. U tom smislu, proročanstvo o mrzosti opušćenja prevazilazi okvir uništenja Jerusalima, dok, u isto vreme, predviđa uništenje naše planete na samom kraju vremena. Elen Vajt opisuje ovaj budući događaj kao drugo ispunjenje proročanstva: „Spasiteljevo proročanstvo o sudovima koji će pohoditi Jerusalim treba da *dobije još jedno ispunjenje*, kome će ovo strašno pustošenje biti samo bleđa senka. U sudbini izabranog grada možemo videti budućnost sveta koji je odbacio Božju milost i pogazio Njegov zakon. Mračni su izveštaji o ljudskoj bedi s kojom se svet suočavao tokom dugih stoleća zločina.“ (*Velika borba*, str. 36. original, dodat naglasak) Elen Vajt takođe dodaje: „Hristos je u Jerusalimu gledao simbol sveta okorelog u neverstvu i buntovništvu, sveta koji žuri u susret osvetničkim Božjim sudovima.“ (*Velika borba*, str. 22. original)

Možemo da pronađemo tekstualni dokaz i podržimo proročanstvo o mrzosti opušćenja, i na taj način potvrdimo drugo ispunjenje, kao što je Isus tvrdio u tekstu Marko 13,24: „Ali u te dane, *poslije te nevolje*“ (dodat naglasak). Božja deca biće izbavljena u toku tog perioda, kao što su Njegovi sledbenici bili izbavljeni od uništenja Jerusalima. Da citiramo pero Duha proroštva: „Kao što je upozorio svoje učenike na razorenje Jerusalima, dajući im i znake propasti koja se približava da bi se mogli izbaviti; tako je opomenuo i svet na dane konačnog uništenja, a dao mu je i znake njegovog približavanja, tako da svako ko hoće može izbeći gnev koji dolazi.“ (*Velika borba*, str. 37. original)

Marko 13 završava se opomenom koja nije bez ohrabrenja: „A što vam kažem, svima kažem: Stražite.“ (Marko 13,37)

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Zamolite učenike da razmisle o sledećem pitanju: Koliko je njihova zajednica svesna činjenice da događaji iz Marka 13, koji se odnose na uništenje sveta, treba da se ostvare?

U svetlu ove diskusije, razmotrite šta je Elen Vajt izjavila pre više od sto godina: „Savremeni svet nije ništa više spreman da poveruje u vest za ovo vreme, nego što su Jevreji bili gotovi da prihvate Spasiteljevo upozorenje da će Jerusalim biti razoren. Kada god bude došao, Božji dan će zateći bezbožne u stanju nespremnosti. Život će se odvijati svojim uobičajenim tokom; ljudi će biti obuzeti uživanjima, poslovanjima, putovanjima, sticanjem novca; verske vođe preterano će hvaliti napredak sveta i njegovu prosvetljenost; kada ljudi budu uljuljkani u lažnu sigurnost – tada, kao što se ponoćni provalnik prikrađa nečuvanom boravištu, tako će iznenadna propast pogoditi bezbrižne i bezbožne, 'i neće uteći' (1. Solunjanima 5,3).“ (*Velika borba*, str. 38. original)

11. biblijska doktrina

Uhapšen i osuđen

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Marko 14,1

Središte proučavanja: Marko 14

Uvod: U tekstu Marko 14 čitamo o zaveri u vezi sa Isusovim ubistvom. Marko jasno kazuje da se zavera kovala već neko vreme, s obzirom na činjenicu da „tražahu glavari sveštenci i književnici kako bi Ga iz prijevare uhvatili i ubili“ (Marko 14,1). Prema tome, želja Isusovih neprijatelja da Ga usmrte počinje da poprima zlokoban oblik.

Marko 14 govori o događajima vezanim za izdaju Isusa i Njegovu osudu od strane verskih vođa.

Teme: Lekcija za ovu sedmicu analizira tri važna događaja u poslednjim danima Isusovog života:

1. Pomazanje Isusa skupim mirisom.
2. Petrovo napuštanje Isusa.
3. Isusova patnja kao direktno ispunjenje proročanstva.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Tri stava prema Spasitelju

Marko 14,1-11 je prva perikopa, ili odeljak, poglavlja. U ovom delu Marko uvodi dva prizora sa tri glavne ličnosti ili grupa ličnosti: 1) sveštenici i književnici; 2) nepoznata žena; i 3) učenici i Juda Iskariotski. Prva grupa je voljna da plati znatnu sumu novca kako bi usmrtila Isusa, kako je otkriveno u Marko 14,1. Njihova spremnost da to učine je dokaz koliko su vođe u hramu i njihove službe postale iskvarene. Isus je bio u pravu kada im je rekao: „Načiniste od njega hajdučku pećinu.“ (Marko 11,17) Njihova želja da Ga usmrte, po svaku cenu, bila je tolika da su pribegli tome da potkupe jednog od pripadnika Njegovog uskog kruga kako bi ostvarili svoje namere. Tekst takođe kao da nagoveštava da su verske vođe platile ljudima da uhvate Isusa: „Ljudi mnogi s noževima i s koljem od glavara sveštencijskih i od književnika i starješina.“ (Marko 14,43) Takođe je moguće da su verske vođe bile iza mnogih koji „svjedočahu lažno na Njega i svjedočanstva ne bijahu jednaka“ (Marko 14,56). U svetlu ovih pretpostavki zanimljivo je razmišljati o tome koliko su novca sveštenici i ostale izrailjske vođe potrošili da bi osigurali Mesijinu smrt.

Druga ličnost je nepoznata žena koja je bila spremna da potroši ogromnu količinu svog imetka na Isusa. Kupila je veoma skup miris da pomaže Isusovu glavu i noge. Učenici su procenili da miris vredi veoma mnogo, više od 300 denarijusa, srebrnjaka ili groša (Marko 14,5). Denarijus je bio osnovna rimska valuta: „Čini se da je bio dnevnicar prosečnog radnika (Matej 20,1-16).“ (Lee Martin McDonald, “Money in the New Testament Era,” in *The World of the New Testament: Cultural, Social, and Historical Contexts*, eds. Joel B. Green and Lee Martin McDonald [Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2013], p. 573) Imajući ovu pojedinost u vidu, možemo zaključiti da je žena potrošila svotu bezmalo jednaku plati za godišnji rad. Možda je uštedela novac od dugogodišnjeg mukotrpnog rada. U svakom slučaju, bila je to zaista velika suma novca. Žena je želela da iskaže svoju zahvalnost Isusu visokom cenom i ličnom žrtvom. Isus je, zauzvrat, obilno blagoslovio njen dar, koji je pokazao koliko Ga je mnogo cenila. Marko 14,9 beleži: „Gdje se god uspropovijeda jevanđelje ovo po svemu svijetu, kazaće se i to za spomen njezin.“

Ličnosti u trećem prizoru su, kao što je spomenuto, učenici i Juda. Za razliku od neimenovane žene, oni su smatrali da je miris preskup da bi bio potrošen na Isusa. Oni tvrde da „se mogaše za nj uzeti više od trista groša i dati siromasima“ (Marko 14,5). Iako novac nije bio njihov, ipak su okrivili i osramotili ženu što je obilno darovala Isusa.

Juda je bio voljan da primi novac i preda Isusa onima koji su kovali zaveru protiv Njega. Marko ne pruža pojedinosti o pregovaranju za cenu za Isusovu smrt. Ono što znamo o pregovorima, saznajemo iz Jevanđelja po Mateju. Prema Mateju, Juda je upitao sveštenika: „Šta ćete mi dati da vam Ga izdam? A oni mu obrekoše trideset srebrnika.“ (Matej 26,15) Izraz 30 srebrnika, takođe preveden i kao 30 srebrnih sikala, potiče od grčke reči *triakonta argyria*. Jedna *argyria* odgovara vrednosti četiri drahme. Drahma je bila „osnovno merilo grčkog novca, po vrednosti bila je jednaka rimskom denarijusu... Verovatno je ovo novčić kojim je Judi isplaćeno „30 srebrnika“, ili 120 denarijusa (Matej 26,15). (McDonald, *The World of the New Testament: Cultural, Social, and Historical Contexts*, pp. 573, 574)

Iznos koji su sveštenici platili i koji je Juda prihvatio bio je neznatan u odnosu na iznos koji je žena platila za miris. Ukratko, žena je platila oko 300 denarijusa da pomaže Isusa mirisom za spomen, dok je Juda prihvatio samo 120 denarijusa da Ga izda. Ova oprečnost mnogo govori. Pokazuje koliko su malo Juda i učenici, koji su se slagali sa njegovim gledištem, cenili svog Učitelja.

Nagao Petar: i blizu i daleko od Isusa

Poslednja ličnost u prizorima o kojima se govori u Marku 14 je Petar. On ima aktivnu ulogu u poslednjim poglavljima. On je bio među onima koji su primili nalog da pripreme Pashu (Marko 14,12.13; uporediti sa Luka 22,8). Kasnije, kada je Isus prorekao kako će Ga učenici napustiti prilikom hapšenja, „on još većma govoraše: Da bih znao s Tobom i umrijeti neću Te se odreći“ (Marko 14,31; uporediti sa Marko 14,29).

Petar nije mogao da ispuni Isusovu molbu da „straži i moli se“ (Marko 14,38). Kasnije se takođe umešao radi Isusa i nasilnim činom odsekao desno uvo sluge poglavara sveštenečkog (Jovan 18,10; uporediti sa Marko 14,47).

Još jedan prizor u kome se Petar pojavljuje je epizoda u kojoj Isusa vode poglavaru sveštenečkom. Petar je sledio Isusa sa određene udaljenosti (Marko 14,54). Suočava se potom sa onima koji su ga razotkrili kao jednog od Isusovih sledbenika. Odgovarajući svojim optužiteljima „on se počeo kleti i preklinjati: Ne znam toga čovjeka za koga vi govorite“ (Marko 14,71).

Konačno, poglavlje se završava kada je Petar briznuo u plač gorko se kajući. Opis Petra u ovih šest prizora predstavlja portret iskustva mnogih Isusovih sledbenika danas. U jednom trenutku možemo biti sjajni hrabri junaci u Isusovom delu, ali sledećeg se možemo pokolebati i postati neočekivani zlikovac koji Ga izdaje. Da bismo izbegli ovu nestabilnost karaktera, Isus nam savetuje: „Stražite i molite se Bogu da ne padnete u napast.“ (Marko 14,38) Izveštaj o Petru ne završava se porazom. Vođen Svetim Duhom, postao je stub hrišćanske zajednice.

Isus i ispunjenje proročanstva

Konačno, istaknimo Isusovu agoniju u prizoru zabeleženom u tekstu Marko 14. Koliko je bolno moralo biti za Isusa što Njegovi učenici, najbliži saradnici, nisu razumeli Njegovu misiju. Dok su posmatrali kako biva pomazan od strane žene, učenici su raspravljali o velikom rasipanju novca potrošenog za skupoceni miris koji je izlila na Njegovu glavu. Isus mora da je osećao veliku tugu kada su Ga dva učenika izdala, a ostali Ga napustili. Koliko je potresno za Njega moralo biti da bude svedok tome da verske vođe i učitelji iz Njegovog naroda pokušavaju da Ga ubiju, najavljenog Mesiju. Isus je živeo na

ovoj zemlji kao Čovek. Osećao je svu tugu koju je ljudsko srce ikada moglo da ponese usred ovih potresnih okolnosti. „I reče im: Žalosna je duša Moja do smrti.“ (Marko 14,34) Međutim, ništa i niko nije mogao da Ga odvrati od Njegovog izabranog puta: staze smrti.

Isus jasno shvata svoju sudbinu. On zna zašto ide izabranom stazom i kuda Ga ona vodi. „Sin Čovječij dakle ide kao što je pisano za Njega.“ (Marko 14,21) On je svestan da je sve što Mu se događa, ili što je protiv Njega, deo božanskog plana. On zapaža da se sve događa „da se zbude Pismo“ (Marko 14,49). Iz tog razloga, kada je Petar pokušao da Ga uveri da odbaci Božju volju za Njega u planu spasenja, Isus je jasno video kako sotona govori kroz njega kao što je nekada govorio Evi preko posrednika u vidu zmije. Isus je došao na ovaj svet da položi svoj život kao otkup za ljudski rod. Prema tome, Biblija je predvidela da „pogubljen će biti Pomazanik i ništa Mu neće ostati“ (Danilo 9,26), ili, doslovno, da „nema nikoga“. Ova strašna sudbina je upravo ono što se dogodilo.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Zamolite učenike da prodiskutujete o sledećem pitanju: Zašto su učenici smatrali da je miris izliven na Isusovu glavu rasipništvo? U svetlu ovog razgovora, zamolite učenike da razmotre sledeću misao: „Reči izgovorene u gnevu: ‘Zašto se čini takva šteta’, živo su iznele pred Hrista najveću žrtvu koja je ikada učinjena – dar samoga Sebe na žrtvu pomirnicu za izgubljeni svet. Gospod je bio tako darežljiv prema svojoj ljudskoj porodici da se za Njega ne može reći da je mogao da učini više. Darujući Isusa, Bog je dao celo Nebo. Sa ljudske tačke gledišta, takva žrtva predstavljala je nemilosrdno rasipanje. Po ljudskom shvatanju, celokupan plan spasenja predstavlja rasipanje blagodat i sredstava. Svuda se susrećemo sa samoodricanjem i svesrdnom žrtvom. Nebeska vojska zaista sa čuđenjem može da posmatra ljudsku porodicu koja odbija da bude uzdignuta i obogaćena neograničenom ljubavlju izraženom u Hristu. Oni stvarno mogu da uzviknu: Čemu ovo veliko rasipništvo?“ (*Čežnja vekova*, str. 565. original)

Da li ste razmišljali o tome zašto je Juda izdao Isusa? Pre nego što date odgovor, pročitajte sledeći pasus.

„Ako Isus treba da bude raspet, razmišljao je Juda, to mora da se zbude. Njegov čin izdaje Spasitelja neće izmeniti ishod. Ako Isus ne treba da umre, to bi Ga samo prinudilo da se oslobodi. Iz svih događaja, Juda bi izdajom stekao neku korist. Računao je da je izdajom svoga Gospoda zaključio odličan posao.“ (*Čežnja vekova*, str. 720. original)

12. biblijska doktrina

Osuđen i razapet

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Marko 15,26.32.43

Središte proučavanja: Marko 15

Uvod: Marko 15 prikazuje tri ključna prizora povezana sa Isusovim suđenjem, raspećem i vaskrsenjem. Ovi događaji pružaju nam uvid u prirodu Božjeg carstva. Prvo, Marko ispituje ulogu koju Sinedrion ima u osudi Isusa. U ovom događaju sveštenici i druge jevrejske vođe predstavljeni su kao

protivnici. (Ono što Biblija opisuje kao sabor, savet ili skupštinu istoričari Isusovog vremena poistovećuju sa Sinedrionom.) Zatim, Marko posvećuje znatan prostor u svom narativu opisu uloge Pontija Pilata u osudi Isusa i Njegovom suđenju. Konačno, Marko priča o delima Josifa iz Arimateje, koji polaže Isusa u grobnicu koja je bila njegova.

Teme: Lekcija za ovu sedmicu podeljena je na tri dela:

1. *Sinedrion i osuda Isusa.* U ovom delu istražujemo stav sabora i poglavara sveštetičkog prema Isusu pre raspeća.
2. *Rimska vlast odobrava osudu Isusa.* U ovom odeljku istražujemo ulogu Pontija Pilata u Isusovom suđenju.
3. *Josif iz Arimateje i Božje carstvo.* Marko ukratko ističe postupke Josifa iz Arimateje nakon Isusove smrti.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Osuđen od strane Sinedriona i sveštenika

Marko 14 opisuje aktivnu ulogu koju su sveštenici i druge vođe naroda imale u hapšenju Isusa (Marko 14,1). Kada je Juda došao da pregovara o izdaji, „a oni čuvši obradovaše se“ (Marko 14,11). Sveštenici, književnici i starešine udružili su se u zaveri da ubiju Isusa. Činjenica da su bili u dosluhu je očigledna kada šalju mnoštvo sa noževima i koljem da uhvate Isusa (Marko 14,43).

Isus je uhvaćen i izveden na suđenje. Njegovo suđenje prvo se održavalo pred skupštinom. Marko 14,53-55 opisuje prizor: „I dovedoše Isusa k poglavaru sveštetičkome, i stekoše se k njemu svi glavari sveštetički i književnici i starješine... A glavari sveštetički i sva skupština tražahu na Isusa svjedočanstva da ga ubiju; i ne nađoše.“ Čini se da je poglavar sveštetički vodio skupštinu, kao i Isusovo suđenje postavljajući Mu pitanja (Marko 14,60.61). Štaviše, upravo je poglavar sveštetički izneo članovima saveta argumente da osude Isusa. Marko opisuje ovaj postupak sledećim rečima: „A On mučaše i ništa ne odgovaraše. Opet poglavar sveštetički zapita i reče: Jesi li ti Hristos, Sin Blagoslovenoga? A Isus reče: Jesam; i vidjećete Sina Čovječijega gdje sjedi s desne strane sile i ide na oblacima nebeskijem. A poglavar sveštetički razdrije svoje haljine, i reče: Šta nam trebaju više svjedoci? Čujete hulu na Boga; šta mislite? A oni svi kazaše da je zaslužio smrt.“ (Marko 14,61-64) Prema tome, upravo je u ovoj skupštini, među narodnim istaknutim verskim vođama, Isus bio osuđen na smrt.

Vođe ovog sabora kasnije pokušavaju da obezbede zakonsku potvrdu unapred dogovorene kazne. Da bi to ostvarili, sabor je na drugom sastanku odlučio da izvede Isusa pred Pontija Pilata kao deo strategije da pribave osudu od rimskih vlasti. Marko započinje 15. poglavlje rečima: „I odmah ujutru učiniše vijeću glavari sveštetički sa starješinama i književnicima, i sav sabor, i svezavši Isusa odvedoše ga i predadoše Pilatu.“ (Marko 15,1)

Sinedrion je bio „vrhovni sud... u judaizmu koji se sastojao od 71 člana, i bio je smešten u Jerusalimu. Zauzima istaknuto mesto u narativu o Isusovom stradanju u Jevanđeljima kao telo koje je sudilo Isusu, i ponovo se javlja u Delima kao sud koji je istraživao i progonio Hrišćansku crkvu koja je sve više rasla“. (Philip Wesley Comfort and Walter A. Elwell, eds., *Tyndale Bible Dictionary* [Carol Stream, IL: Tyndale House Publishers, 2001], p. 1165.) Iako je Judeja bila pod vlašću rimske vlade, za neka pitanja ova oblast je bila pod jurisdikcijom skupštine (sabora). „Prokurator, kao što su Pontije Pilat ili Feliks, oslanjali su se na jevrejske sudove ili sabore u rešavanju mnogih administrativnih pitanja.“ (Green and McDonald, eds., *The World of the New Testament: Cultural, Social, and Historical Contexts*, p.

270) Kao što je prethodno spomenuto, tokom prvog veka, skupština se sastojala od sveštenika, fariseja, sadukeja, književnika i starešina (Marko 15,1; Dela 23,1.6). Uloga sveštenika, naročito poglavara sveštenečkog, bila je dominantna na sastancima.

Antagonizam sveštenika prema Isusu je očigledan u njihovom odgovoru prema Isusovoj službi, naročito u Jerusalimu. Pilat „znadijaše da su Ga iz zavisti predali glavari sveštenečki“ (Marko 15,10). Njihovo neprijateljstvo prema Isusu bilo je toliko očigledno da Marko, u sledećem stihu, opisuje zahtev koji upućuju Pilatu da bi osudio Isusa na smrt: „Glavari sveštenečki podgovoriše narod bolje Varavu da im pusti.“ (Marko 15,11)

Kada je Isus bio razapet, svešteneici (zajedno sa književnicima) „rugahu se govoreći jedan drugome: Drugima pomože, a Sebi ne može pomoći. Hristos car Izrailjev neka siđe sad s krsta da vidimo, pa ćemo Mu vjerovati“ (Marko 15,31.32). Kako je ironično što su svešteneici, kada je Isus umirao na krstu, u svom nekontrolisanom uzbuđenju, izjavili da je Onaj na krstu Hristos, izrailjski car! Iako je za Isusa mnogo puta u ovom poglavlju rečeno da je car, Pilat je taj koji to najjasnije izgovara. Međutim, čak i vođe izrailjskog naroda nazivaju Isusa Mesijom i izrailjskim carem, doduše sa podsmehom. Oni ne znaju da će, sa Isusovom smrću, potreba za njihovim prinošenjem žrtava u zemaljskoj svetinji uskoro prestati. Marko 15,37 glasi: „A Isus povika iza glasa, i izdahnu“, i u sledećem stihu, Jevanđelje beleži da „zavjes crkveni razdrije se nadvoje s vrha do na dno“ (Marko 15,38).

Pristup Hramu je sada bio otvoren. Prema tome, više nije imalo smisla nastaviti sa prinošenjem životinjskih žrtava, jer je Jagnje Božje već bilo ubijeno. Svako ko je prihvatio Isusovu žrtvu mogao je postati deo Njegovog carstva. Granice carstva bile su uvećane i poziv da se pridruže proširio se na sve narode.

Odobranje Rima obezbeđeno u suđenju Isusu

Grad Jerusalim, u kome su se odigrali događaji vezani za Isusovo suđenje i raspeće, pripadao je Judeji. Godinama ranije, Irod Veliki upravljao je ovom oblašću, uključujući i Galileju. On je izgradio palatu u Jerusalimu. Sada, u Isusovo vreme, Judeja je bila pod neposrednim nadzorom i upravom Rimskog carstva. Prema tome, smatrana je rimskom provincijom, i imala je upravitelja imenovanog od strane Rima. U ovom posebnom periodu Isusovog života, imenovani rimski guverner bio je Pontije Pilat.

Upravo su pred Pilata svešteneici doveli Isusa da bi osigurali zvaničnu osudu na smrt. Jevanđelje po Marku ukazuje da su Pilatovi postupci bili na kraju vođeni njegovom željom da ugodni krvožednoj svetini. Tokom suđenja Isusu, Pilat se koleba između uverenja svoje savesti i svoje moralne slabosti. Bori se sa tim da oslobodi Isusa, iako ne nalazi razlog da Ga osudi. Marko opisuje Pilatovu nedoumicu u tekstu od 12. do 15. stiha 15. poglavlja u svom Jevanđelju. Nakon što je ispitao Isusa, Pilat ne nalazi nijedan razlog da Ga osudi. On potom pita sveštenika: „A šta hoćete da činim s tim što Ga zovete carem Judejskim?“ (Marko 15,12) Zatim, u tekstu Marko 15,14 kada svešteneici viču: „Raspni Ga!“, Pilat odgovara: „A kakvo je zlo učinio?“ I konačno, u tekstu Marko 15,15 Marko nam pruža letimičan uvid u srce rimskog prefekta i razlog koji ga pokreće da osudi Isusa na smrt raspećem. „A Pilat želeći ugoditi narodu pusti im Varavu, a Isusa šibavši predade da Ga razapnu.“ (Marko 15,15)

Ironično je to što je Pilat, a ne jevrejske vođe, nekoliko puta aludirao na Božje carstvo poistovećujući Isusa sa jevrejskim carem. Isus je doneo Božje carstvo svom narodu, ali vođe naroda su odbacile poziv. Sekularni upravitelj prepoznao je Isusa kao cara, i Isus je dozvolio da Ga tako nazovu. Sa Pilatove tačke gledišta, Isus je umro kao „car judejski“. Prema Jevanđelju po Jovanu, „Pilat pak napisao i natpis i metnu na krst; i bješe napisano: Isus Nazarećanin car Judejski“ (Jovan 19,19).

Trebalo bi da razjasnimo da Pilat ne prepoznaje duhovnu dimenziju Božjeg carstva kada Isusa naziva Carem judejskim. Pilat je rekao Isusu: „Zar meni ne govoriš? Ne znaš li da imam vlast raspeti Te, i vlast imam pustiti Te?“ (Jovan 19,10) Isus odmah postavlja stvari za Pilata u ispravnu kosmičku perspektivu. „Isus odgovori: Ne bi imao vlasti nikakve nada Mnog kad ti ne bi bilo dano odozgo.“ (Jovan 19,11) Drugim rečima, Isus je rekao Pilatu: Ja nisam samo car judejski, već sam Ja iznad svih sila i carstava na zemlji, uključujući i tvoju silu i tvoje carstvo. Značenje ovih zapanjujućih reči snažno je delovalo na Pilatov um da „tada gledaše Pilat da Ga pusti“ (Jovan 19,12). Međutim, Pilatovo shvatanje Božjeg carstva bilo je ograničeno njegovim gledištem da ne postoji car uzvišeniji od cezara (videti Jovan 19,12,15), što je, naravno, bila titula rimskog cara.

Elen Vajt spominje zašto je Pilat dozvolio da Isus bude razapet. „Pilat je popustio zahtevima svetine. Radije je predao Isusa da bude razapet nego da se izloži opasnosti da izgubi svoj položaj. Ali uprkos njegovoj predostrožnosti, upravo ono čega se plašio kasnije ga je snašlo. Oduzete su mu počasti, bio je zbačen sa svog visokog položaja i mučen grižom savesti i povređenom gordošću, ubrzo posle raspeća okončao je svoj život.“ (*Čežnja vekova*, str. 738. original)

Josif i Božje carstvo

Dok verske vođe nisu prepoznavale Isusovu vlast ili Njegovo carstvo, i dok je Pilatovo sagledavanje Isusovog carstva bilo ograničeno ličnim paganskim pogledom na svet, postojao je neko ko je verovao u carstvo o kome je Isus propovedao i prihvatio ga: Josif iz Arimateje, istaknuti član Sinedriona. Jevanđelje po Marku kaže da „koji i sam carstva Božijega čekaše, i usudi se te uđe k Pilatu i zaiska tijelo Isusovo“ (Marko 15,43). Isusovo propovedanje imalo je snažan uticaj na život ovog vodećeg člana izrailjskog društva. Isusova dela počela su da donose svoje prve rodove. Poglavlje se završava postupcima ovog jevrejskog vođe, čoveka koji je u Isusu pronašao Cara svog života i svega što poseduje. Josif iz Arimateje preuzeo je svu odgovornost i troškove za Isusov pogreb. Kada je većina učenika bila daleko, i narod odbacio carstvo, jedan čovek, Josif iz Arimateje, prepoznao je da „iziđe vrijeme i približi se carstvo Božije“ (Marko 1,15).

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Pilat je skoro bio nagovoren da oslobodi Isusa od osude raspeća. Međutim, narod je povikao: „Ako ovoga pustiš nijesi prijatelj cesaru.“ (Jovan 19,12) Pitajte učenike koji principi i/ili činioци oblikuju ili motivišu naše misli i odluke danas u životu?

13. biblijska doktrina

Vaskrsli Gospod

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Marko 16,14-16

Središte proučavanja: Marko 16

Uvod: Marko 15 se završava tako što naglašava doprinos uglednog člana izrailjskog društva, koji svoj život i sredstva stavlja na raspolaganje Božjeg carstva kada Isus umire. Isusove sledbenice takođe izražavaju svoju spremnost da učestvuju u pogrebnim obredima svog Spasitelja. Pitanje, onda, glasi: Gde su učenici? Kako su reagovali na Isusovu smrt? I kako su reagovali na vest o Njegovom vaskrsenju? Marko njima posvećuje posebnu pažnju na kraju Jevanđelja. On takođe spominje posebna uputstva koja im Isus daje u svom nalogu da propovedaju jevađelje celom svetu.

Teme: Teme za ovu sedmicu obuhvataju diskusiju o iskustvu učenika u vezi sa njihovim verovanjem u Isusa Hrista kao vaskrslog Gospoda. Naše proučavanje biće podeljeno na dva dela:

1. *Važnost i uticaj verovanja.* Ovaj deo ispituje nespremnost učenika da poveruju u Isusovo vaskrsenje i kako, na kraju, Isus razoružava njihove sumnje i jača njihovu veru.
2. *„Idite po svemu svijetu“.* Ovaj deo obuhvata Isusov veliki nalog dat učenicima, kao i obim njihove misije i cilj jevanđelja.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Važnost i uticaj verovanja

Isusova smrt bila je potresna za Njegove sledbenike. Iako je proročanstvo to proreklo, i iako ih je Isus već upozorio na nevolje sa kojima će se suočiti pre smrti, unapred usvojena mišljenja učenika o Mesiji sprečila su ih da shvate potpuni smisao Isusovih reči, i na taj način ih ostavila nepripremljene za njihov uticaj.

Neposredno posle raspeća, učenici su pokazali da još uvek nisu shvatili božanski plan, ili su, u najmanju ruku, zaboravili Isusove reči, koje bi im bile uteha u njihovoj žalosti. Dakle, Marko kaže da „plakahu i ridahu“ (Marko 16,10) nakon Isusove smrti.

Možemo sa pitati, sa dobrim razlogom, da li su Isusovi učenici i bliski prijatelji uopšte razumeli svrhu Njegove smrti. Pošto najverovatnije nisu imali jasno poimanje o njenoj svrsi, nije teško shvatiti zašto su odbili da poveruju da je Isus ustao iz mrtvih. Ova poslednja misao je istaknuta u prvom delu 16. poglavlja Jevanđelja po Marku, središtu naše poslednje lekcije.

Kao prvo, u tekstu Marko 16,6-8 anđeli javljaju ženama da je Isus vaskrsao. Potom, anđeli ohrabruju žene da objave radosnu vest. Međutim, „*nikom ništa ne kazaše, jer se bojahu*“ (Marko 16,8, dodat naglasak). Šta mislite da li su se žene možda uplašile da poveruju u zapanjujuću vest anđeoskih posetilaca?

U drugom prizoru, Isus se lično javlja Mariji Magdaleni, nakon čega „ona otide te javi onima što su bili s Njim, koji plakahu i ridahu. I oni čuvši da je živ i da Ga je ona vidjela ne vjerovaše“ (Marko 16,10.11). Marija je prenela poruku, ali njeni slušaoci nisu bili spremni da poveruju u radosnu vest.

Treći prizor opisuje uporno neverovanje koje je vladalo među učenicima. Marko opisuje ovaj prizor na sledeći način: „A potom javi se na putu dvojici od njih u drugome obličju, kad su išli u selo. I oni otišavši javiše ostalima; i *ni njima ne vjerovaše.*“ (Marko 16,12.13, dodat naglasak)

Zanimljivo je da Isus nije upotrebio nekog iz svog užeg kruga da objavi vest o svom vaskrsenju. Vest im je bila preneti preko žene i druge dve osobe koje nisu bile deo Njegovih jedanaest izabranih učenika.

U četvrtom prizoru, Isus se lično javlja učenicima. „A najposlije javi se kad njih jedanaestorica bijahu za trpezom, i prekori ih za njihovo nevjerje i tvrđu srca *što ne vjerovaše onima koji su Ga vidjeli da je ustao.*“ (Marko 16,14, dodat naglasak)

Zašto učenici nisu bili voljni da poveruju? Učenici su imali, kao i mnogi u Izrailju, pogrešnu zamisao o Božjem carstvu. Luka jasno beleži prirodu ove uvrežene zablude njihovim sopstvenim rečima: „A mi se nadasmo da je On onaj koji će izbaviti Izrailja; ali svrh svega toga ovo je danas treći dan kako to bi.“ (Luka 24,21) Šta učenici misle pod rečima „izbaviti Izrailja“? Grčka reč za „izbaviti“ je *lytroō*, čije je osnovno značenje „osloboditi od ugnjetavanja“ (Danker, et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, p. 606). Dakle, Isusova smrt je za učenike značila smrt njihovih zemaljskih težnji, jer su razumevali iskupljenje u smislu oslobađanja od rimskog tlačenja.

Kao što smo ranije videli tokom tromesečja, Marko počinje svoje Jevanđelje kazujući da „iziđe vrijeme i približi se carstvo Božije“; prema tome ljudi treba da se „pokaju i *veruju u jevanđelje*“ (Marko 1,15, dodat naglasak). Nažalost, na kraju izveštaja Jevanđelja po Marku (Marko 16), ljudi i dalje nisu verovali u svom srcu. Ovi ljudi nisu bili sveštenici, niti vođe Izrailja, niti rimski upravitelj. To su bili Isusovi učenici.

Zanimljivo je zapaziti da Luka takođe beleži događaj o dva učenika na koji se upućuje u tekstu Marko 16. U Lukinom izveštaju njih dvojica u početku ne veruju u vest vezanu za Isusovo vaskrsenje. Međutim, u Markovom jevanđelju, dva učenika su prikazana među onima koji veruju u vaskrslog Isusa. Kako se ova promena od neverovanja do vere dogodila? Šta je Isus učinio da bi im pomogao? Luka dodaje nešto u svom izveštaju što Marko ne uključuje u svoj. Isus kori učenike zbog njihovog neverovanja i tvrdog srca (Marko 16,14; uporediti sa Luka 24,25); ali odmah nakon ukora, Isus ih prosvetljava postavljajući im retoričko pitanje: „Nije li to trebalo da Hristos pretrpi i da uđe u slavu svoju? I počevši od Mojsija i od sviju proroka kazivaše im što je za Njega u svemu Pismu.“ (Luka 24,26.27) Kakvo su intenzivno proučavanje Biblije učenici morali imati tog dana! Od 1. Mojsijeve do poslednje knjige jevrejske Biblije, kroz celo jevrejsko Pismo, Isus je tumačio mesijanska proročanstva svojim dvama učenicima.

Elen Vajt dalje objašnjava uputstva koja je Isus kasnije dao svojim učenicima pre svog vaznesenja. „Pre nego što je ostavio svoje učenike, Hristos je jasno prikazao prirodu svoga carstva. Podsetio ih je na ono što im je ranije govorio o njemu. Izjavio je da Njegova namera nije bila da na ovome svetu uspostavi zemaljsko, već duhovno carstvo. On ne treba da vlada kao zemaljski car na Davidovom prestolu. Opet im je otvorio Svete spise, ukazujući da je sve ono kroz šta je prošao, bilo određeno na nebeskom savetu između Oca i Njega. Sve su to prorekli ljudi nadahnuti Svetim Duhom. Rekao je: Vidite da se zbilo što sam vam otkrio da će Me odbaciti kao Mesiju. Obistinilo se sve što sam rekao o poniženju, koje sam morao pretrpeti i smrti kojom ću umreti. Trećeg dana ponovo sam ustao. Istražujte Pisma mnogo marljivije pa ćete uvideti da se u svemu ispunilo ono što su proročanstva otkrivala o Meni.“ (*Čežnja vekova*, str. 820. original)

„Idite po svemu svijetu“

Nakon što su se učenici susreli sa svojim vaskrslim Gospodom, njihovo iskustvo nevere bilo je preobraženo u aktivnu veru. Oni su, zauzvrat, postali živi Isusovi svedoci, Onoga koji je vaskrsao. Sada se učenici više nisu plašili; umesto toga bili su voljni da putuju daleko i kažu drugima da „zaista ustade Gospod... I oni kazaše što bi na putu, i kako Ga poznaše“ (Luka 24,34.35). Isus im kasnije nalaže: „Idite po svemu svijetu i propovjedite jevanđelje svakome stvorenju.“ (Marko 16,15) Prema tome, jevanđelje bi trebalo propovedati ne samo u Izrailju, već ga treba odneti „tja do kraja zemlje“ (Dela 1,8). Komentarišući o Velikom nalogu, Elen Vajt beleži: „Međutim nalog: 'Idite po svemu svetu' ne sme da se izgubi iz vida. Pozvani smo da podignemo svoj pogled prema predelima s druge strane. Hristos je porušio zid razdvajanja, predrasudu o podvojenosti među narodima i poučio o ljubavi prema celoj ljudskoj porodici. On podiže ljude iz uskog kruga, koji određuje njihova sebičnost; On ukida sve međe i veštačke razlike u društvu. On ne pravi nikakve razlike između suseda i stranaca, prijatelja i neprijatelja. On nas uči da svaku nevoljnu dušu smatramo svojim bratom, a svet svojim poljem rada.“ (*Čežnja vekova*, str. 823. original)

Učenicima je naloženo da svedoče o svojoj veri drugima. Cilj jevanđelja je, prema Marku, stvarati i krštavati vernike. Iz tog razloga, objavljuje se jevanđelje o carstvu (Marko 1,14). Prihvatanje Božjeg carstva u srce i Isusa kao svog Spasitelja i Cara suštinski je važno za spasenje i da bismo bili sačuvani od osude (Marko 16,16). Ko god veruje u Njega „ima život u ime Njegovo“ (Jovan 20,31).

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Kao oni koji veruju u Hrista, kako možemo izbeći uvrežene zablude o Bogu i spasenju koje vode u pogrešno iskustvo? Zamolite učenike da pročitaju sledeći savet dok razmišljaju o postavljenom pitanju: „Hristos je obrazlažuci proročanstva svojim učenicima, dao pravo saznanje o tome zašto je došao među ljude. Njihova iščekivanja Mesije, koji treba da zauzme presto i carsku vlast u skladu sa željama ljudi, bila su pogrešna. To se ne bi uskladilo sa pravilnim shvatanjem Njegovog spuštanja sa najvišeg na najniži položaj koji se može zauzeti. Hristos je želeo da pojmovi Njegovih učenika u svakoj pojedinosti budu čisti i istiniti.“ (*Čežnja vekova*, str. 799. original)

Da li ste razmišljali o tome da služite u misionom polju daleko od doma? Šta vas je sprečilo, ukoliko vas je nešto sprečilo, da se tome posvetite? Ili da li ste želeli da započnete misioni projekat ali ste osećali strah da to učinite? Kakvi strahovi vas sprečavaju da idete napred? Molim vas pročitajte sledeće obećanje iz nadahnutog pera: „Hristos je tako svojim učenicima dao nalog. On je izvršio potpunu pripremu za nastavljanje dela i lično preuzeo odgovornost za njegov uspeh. Sve dotle dok slušaju Njegovu reč i rade povezani sa Njim, oni ne mogu doživeti neuspeh. Idite svim narodima, naložio im je. Idite do najudaljenijih krajeva Zemlje, ali znajte da ću tamo biti sa vama. Radite u veri i poverenju, jer vas nikada neću napustiti.“ (*Čežnja vekova*, str. 822. original)

Možda ste već uključeni u misioni projekat u obližnjoj zajednici. Ako je tako, šta je vaš projekat i sa kakvim izazovima se suočavate? Kako vas poslednji citat motiviše u vašoj službi? Kakvu nadu i snagu vam pruža?